

Dokument ten służy wyłącznie do celów dokumentacyjnych i instytucje nie ponoszą żadnej odpowiedzialności za jego zawartość

► **B****DYREKTYWA RADY 92/43/EWG**

z dnia 21 maja 1992 r.

w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory

(Dz.U. L 206 z 22.7.1992, str. 7)

zmieniona przez:

		Dziennik Urzędowy		
		nr	strona	data
► <u>M1</u>	Dyrektywa Rady 97/62/WE z dnia 27 października 1997 r.	L 305	42	8.11.1997
► <u>M2</u>	Rozporządzenie (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 września 2003 r.	L 284	1	31.10.2003
► <u>M3</u>	Dyrektywa Rady 2006/105/WE z dnia 20 listopada 2006 r.	L 363	368	20.12.2006

zmieniona przez:

► <u>A1</u>	Akt Przystąpienia Austrii, Szwecji i Finlandii	C 241	21	29.8.1994
► <u>A2</u>	Akt dotyczący warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w Traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej	L 236	33	23.9.2003

sprostowana przez:

- **C1** Sprostowanie, Dz.U. L 218 z 23.8.2007, str. 15 (92/43/EWG)

DYREKTYWA RADY 92/43/EWG**z dnia 21 maja 1992 r.****w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory**

RADA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą, w szczególności jego art. 130s,

uwzględniając wniosek Komisji ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego ⁽²⁾,uwzględniając opinię Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska, w tym ochrona siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory jest istotnym celem stanowiącym element realizacji ogólnego interesu Wspólnoty wyrażonego w art. 130r Traktatu;

polityka Wspólnoty Europejskiej i program działań w zakresie ochrony środowiska (na lata 1987–1992) ⁽⁴⁾ przewidują środki dotyczące ochrony przyrody i zasobów naturalnych;

uznając za główny cel niniejszej dyrektywy wspieranie zachowania różnorodności biologicznej przy uwzględnieniu wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych, niniejsza dyrektywa przyczynia się do realizacji ogólnego celu polegającego na trwałym rozwoju; zachowanie takiej różnorodności biologicznej może w niektórych przypadkach wymagać utrzymania lub wręcz pobudzania działalności człowieka;

na europejskim terytorium Państw Członkowskich stan siedlisk przyrodniczych nadal się pogarsza i coraz większa liczba dzikich gatunków jest poważnie zagrożona; jeśli się uwzględni, iż zagrożone siedliska i gatunki tworzą część dziedzictwa naturalnego Wspólnoty i że dotyczące ich zagrożenia mają często charakter transgraniczny, konieczne jest w celu ich ochrony podjęcie środków na poziomie wspólnotowym;

ze względu na zagrożenia niektórych typów siedlisk przyrodniczych i niektórych gatunków konieczne jest, w celu wspierania szybkiego wprowadzenia w życie środków zmierzających do ich ochrony, uznanie ich za mające priorytetowe znaczenie;

w celu odtworzenia lub zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków, objętych zakresem zainteresowania Wspólnoty, we właściwym stanie ochrony, konieczne jest wyznaczenie specjalnych obszarów ochrony w celu stworzenia spójnej europejskiej sieci ekologicznej zgodnie z wyznaczonym harmonogramem;

⁽¹⁾ Dz.U. C 247 z 21.9.1988, str. 3
oraz Dz.U. C 195 z 3.8.1990, str. 1.

⁽²⁾ Dz.U. C 75 z 20.3.1991, str. 12.

⁽³⁾ Dz.U. C 31 z 6.2.1991, str. 25.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 328 z 7.12.1987, str. 1.

▼B

wszelkie wyznaczone obszary, w tym obszary sklasyfikowane obecnie lub w przyszłości jako obszary specjalnej ochrony zgodnie z dyrektywą Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa ⁽¹⁾, będą musiały zostać włączone do spójnej europejskiej sieci ekologicznej;

jest właściwe, aby na każdym wyznaczonym obszarze wprowadzić konieczne środki przy uwzględnieniu realizowanych celów w dziedzinie ochrony;

tereny kwalifikujące się do wyznaczenia na specjalne obszary ochrony są proponowane przez Państwa Członkowskie, ale jednocześnie należy ustanowić procedurę umożliwiającą w wyjątkowych przypadkach wyznaczenie terenu, który nie został zaproponowany przez Państwo Członkowskie, a który jest uznawany przez Wspólnotę za istotny dla utrzymania lub przetrwania typów siedlisk przyrodniczych lub gatunków o znaczeniu priorytetowym;

należy dokonać odpowiedniej oceny każdego planu lub programu mogącego mieć istotny wpływ na cele w zakresie ochrony terenu, który został wyznaczony lub też zostanie wyznaczony w przyszłości;

▼C1

uznaje się, iż przyjęcie środków mających na celu wspieranie ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym, będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, stanowi wspólną odpowiedzialność wszystkich państw członkowskich; te środki jednakże mogą wiązać się z nadmiernym obciążeniem finansowym dla niektórych państw członkowskich z jednej strony, ze względu na nierównomierne rozmieszczenie takich siedlisk oraz gatunków w całej Wspólnocie, oraz z drugiej strony, ze względu na to, że zasada „zanieczyszczający płaci” może mieć tylko ograniczone zastosowanie w szczególnym przypadku ochrony przyrody;

▼B

dlatego też uzgodniono, iż w tym wyjątkowym przypadku powinno zostać zapewnione współfinansowanie ze środków Wspólnoty w ramach limitów środków udostępnianych na mocy decyzji Wspólnoty;

planowanie zagospodarowania terenów i polityka rozwoju powinny zachęcać do utrzymania cech krajobrazu o dużym znaczeniu dla dzikiej fauny i flory;

należy ustanowić system nadzoru stanu ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków objętych niniejszą dyrektywą;

dla niektórych gatunków fauny i flory wymagany jest ogólny system ochrony w celu uzupełnienia dyrektywy 79/409/EWG; należy zapewnić środki gospodarowania niektórymi gatunkami, jeśli uzasadnia to stan ich ochrony, w tym zakaz stosowania niektórych środków chwytania lub zabijania, przewidując jednocześnie możliwość odstępstw pod pewnymi warunkami;

w celu zapewnienia, że wykonanie przepisów niniejszej dyrektywy jest monitorowane, Komisja będzie okresowo przygotowywać zbiorcze sprawozdania, między innymi na podstawie informacji przesłanych jej przez Państwa Członkowskie, dotyczące stosowania przepisów prawa krajowego przyjętych na mocy niniejszej dyrektywy;

w celu wykonania niniejszej dyrektywy istotne jest pogłębianie wiedzy naukowej i technicznej; wobec tego właściwe jest wspieranie koniecznych prac badawczych i naukowych;

postęp naukowy i techniczny oznacza, że musi istnieć możliwość dostosowania załączników; należy ustalić procedurę, według której Rada może zmieniać załączniki;

⁽¹⁾ Dz.U. L 103 z 25.4.1979, str. 1. Dyrektywa ostatnio zmieniona dyrektywą 91/244/EWG (Dz.U. L 115 z 8.5.1991, str. 41).

▼B

należy ustanowić komitet regulacyjny wspierający Komisję przy wykonywaniu niniejszej dyrektywy, w szczególności gdy podejmowane są decyzje o współfinansowaniu przez Wspólnotę;

należy zapewnić środki dodatkowe regulujące ponowne wprowadzenie niektórych rodzimych gatunków fauny i flory oraz ewentualnego wprowadzenia gatunków obcych;

edukacja i ogólne informacje dotyczące celów niniejszej dyrektywy są istotne dla zapewnienia jej skutecznego wykonania,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Definicje

Artykuł 1

Do celów niniejszej dyrektywy:

- a) *ochrona* oznacza zespół środków wymaganych do zachowania lub odtworzenia siedlisk przyrodniczych oraz populacji gatunków dzikiej fauny i flory we właściwym stanie ochrony, określonym w lit. e) oraz i);
- b) *siedliska przyrodnicze* oznaczają obszary lądowe lub wodne wyodrębnione w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne, zarówno całkowicie naturalne, jak i półnaturalne;

▼C1

- c) *typy siedlisk przyrodniczych będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty* oznaczają te siedliska w obrębie terytorium, określonym w art. 2, które:

▼B

- i) są zagrożone zanikiem w swoim naturalnym zasięgu;
- lub
- ii) mają niewielki zasięg naturalny w wyniku regresji lub z powodu ograniczonego ze swej istoty obszaru występowania;
- lub

▼M3

- iii) stanowią wybitne przykłady typowych cech jednego lub więcej z dziewięciu następujących regionów biogeograficznych: alpejskiego, atlantyckiego, czarnomorskiego, borealnego, kontynentalnego, makaronezyjskiego, śródziemnomorskiego, pannońskiego i stepowego.

▼B

Te typy siedlisk są wymienione lub mogą być wymienione w załączniku I;

- d) *typy siedlisk przyrodniczych o znaczeniu priorytetowym* oznaczają typy siedlisk przyrodniczych zagrożonych zanikiem, które występują na terytorium określonym w art. 2 i w odniesieniu do ochrony których Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości ich naturalnego zasięgu mieszczącego się w obrębie terytorium, określonego w art. 2; typy siedlisk przyrodniczych o znaczeniu priorytetowym są w załączniku I oznaczone gwiazdką*;
- e) *stan ochrony siedliska przyrodniczego* oznacza sumę oddziaływań na siedlisko przyrodnicze oraz na jego typowe gatunki, które mogą mieć wpływ na jego długofalowe naturalne rozmieszczenie, strukturę i funkcje oraz na długoterminowe przetrwanie jego typowych gatunków w obrębie terytorium, o którym mowa w art. 2.

Stan ochrony siedliska przyrodniczego zostanie uznany za „właściwy”, jeśli:

▼B

- jego naturalny zasięg i obszary mieszczące się w obrębie tego zasięgu są stałe lub się powiększają,
  - szczególna struktura i funkcje konieczne do jego długotrwałego zachowania istnieją i prawdopodobnie będą istnieć w dającej się przewidzieć przyszłości, oraz
  - stan ochrony jego typowych gatunków jest właściwy, w rozumieniu lit. i);
- f) *siedlisko gatunku* oznacza środowisko określone przez szczególne czynniki abiotyczne i biotyczne, w którym gatunek ten żyje w dowolnym stadium swojego cyklu biologicznego;
- g) ► **C1** *gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty* oznaczają te gatunki, które w obrębie terytorium określonego w art. 2 są: ◀
- i) zagrożone, z wyjątkiem tych gatunków, których naturalny zasięg na tym terytorium jest znikomy i które nie są zagrożone lub podatne na zagrożenie w zachodnim regionie palearktycznym; lub
  - ii) podatne na zagrożenie, to znaczy takie, o których sądzi się, że mogą w najbliższej przyszłości przejść do kategorii gatunków zagrożonych, jeśli czynniki będące przyczyną zagrożenia będą na nie nadal oddziaływać; lub
  - iii) rzadkie, to znaczy o niewielkich populacjach, które nie są obecnie ani zagrożone, ani podatne na zagrożenie, ale podlegają ryzyku zagrożenia. Gatunki występują w obrębie ograniczonych obszarów geograficznych lub są znacznie rozproszone na większym obszarze, lub
  - iv) endemiczne i wymagające specjalnej uwagi ze względu na szczególny charakter ich siedliska i/lub potencjalne oddziaływanie ich eksploatacji na te siedliska i/lub potencjalne oddziaływanie ich eksploatacji na stan ich ochrony.
- Gatunki te są wymienione lub mogą być wymienione w załączniku II i/lub w załączniku IV albo V;
- h) *gatunki o znaczeniu priorytetowym* oznaczają gatunki wymienione w lit. g) ppkt i), w odniesieniu do ochrony których Wspólnota ponosi szczególną odpowiedzialność z powodu wielkości ich naturalnego zasięgu mieszczącego się w obrębie terytorium, o którym mowa w art. 2; te gatunki o znaczeniu priorytetowym są w załączniku II oznaczone gwiazdką;
- i) *stan ochrony gatunków* oznacza sumę oddziaływań na te gatunki, mogących mieć wpływ na ich długofalowe rozmieszczenie i obfitość ich populacji w obrębie terytorium, o którym mowa w art. 2.
- Stan ochrony gatunków zostanie uznany za „właściwy” jeśli:
- dane o dynamice liczebności populacji rozpatrywanych gatunków wskazują, że same utrzymują się w skali długoterminowej jako trwałe składniki swoich siedlisk przyrodniczych;
  - naturalny zasięg gatunków nie zmniejsza się ani nie ulegnie zmniejszeniu w dającej się przewidzieć przyszłości, oraz
  - istnieje i prawdopodobnie będzie istnieć siedlisko wystarczająco duże, aby utrzymać swoje populacje przez dłuższy czas;
- j) *teren* oznacza geograficznie określony obszar o wyraźnie wyznaczonym rozmiarze;
- k) *teren mający znaczenie dla Wspólnoty* oznacza teren, który w regionie lub regionach biogeograficznych, do których należy, w znaczący sposób przyczynia się do zachowania lub odtworzenia typu siedliska przyrodniczego we właściwym stanie ochrony,

▼B

wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II, a także może się znacząco przyczynić do spójności sieci *Natura 2000*, o której mowa w art. 3 i/lub przyczynia się znacząco do zachowania różnorodności biologicznej w obrębie danego regionu lub regionów biogeograficznych.

W przypadku gatunków zwierząt występujących na dużych obszarach terenom mającym znaczenie dla Wspólnoty odpowiadają tereny w obrębie naturalnego zasięgu takich gatunków, stanowiące fizyczne lub biologiczne czynniki istotne dla ich życia lub reprodukcji;

- l) *specjalny obszar ochrony* oznacza teren mające znaczenie dla Wspólnoty wyznaczony przez Państwa Członkowskie w drodze ustawy, decyzji administracyjnej i/lub umowy, na którym są stosowane konieczne środki ochronne w celu zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych i/lub populacji gatunków, dla których teren został wyznaczony;
- m) *okaz* oznacza każde zwierzę lub roślinę, żywe lub martwe, należące do gatunków wymienionych w załącznikach IV i V, dowolną część lub ich pochodną oraz inne towary, które wydają się być częściami lub produktami otrzymanymi ze zwierząt lub roślin tych gatunków, według załączonego dokumentu, opakowania, oznaczenia lub etykiety albo na podstawie innych okoliczności;
- n) *komitet* oznacza komitet ustanowiony zgodnie z art. 20.

Artykuł 2

1. Niniejsza dyrektywa ma na celu przyczynienie się do zapewnienia różnorodności biologicznej poprzez ochronę siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory na europejskim terytorium Państw Członkowskich, do którego stosuje się Traktat.

2. ► **C1** Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą mają na celu zachowanie lub odtworzenie, we właściwym stanie ochrony, siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty. ◀

3. Środki podejmowane zgodnie z niniejszą dyrektywą uwzględniają wymogi gospodarcze, społeczne i kulturowe oraz cechy regionalne i lokalne.

Ochrona siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków*Artykuł 3*

1. Zostanie stworzona spójna europejska sieć ekologiczna specjalnych obszarów ochrony, pod nazwą *Natura 2000*. Ta sieć, złożona z terenów, na których znajdują się typy siedlisk przyrodniczych wymienione w załączniku I i siedliska gatunków wymienione w załączniku II, umożliwi zachowanie tych typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu lub, w stosownych przypadkach, ich odtworzenie.

Sieć *Natura 2000* obejmie specjalne obszary ochrony sklasyfikowane przez Państwa Członkowskie zgodnie z dyrektywą 79/409/EWG.

2. Każde Państwo Członkowskie bierze udział w tworzeniu *Natury 2000* proporcjonalnie do występowania na jego terytorium typów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, o których mowa w ust. 1. W tym celu każde Państwo Członkowskie wyznacza, zgodnie z art. 4, tereny stanowiące specjalne obszary ochrony przy uwzględnieniu celów określonych w ust. 1.

▼B

3. Państwa Członkowskie, w razie potrzeby, podejmują starania w celu poprawy ekologicznej spójności *Natury 2000* poprzez zachowanie oraz, w stosownych przypadkach, rozwinięcie cech krajobrazu o dużym znaczeniu dla dzikiej fauny i flory, jak to określono w art. 10.

Artykuł 4

1. Na podstawie kryteriów określonych w załączniku III (etap 1) oraz stosownych informacji naukowych każde Państwo Członkowskie proponuje wykaz terenów, wskazując, które typy siedlisk przyrodniczych z załącznika I i które gatunki z załącznika II są rodzime w odniesieniu do terytorium, na którym tereny się znajdują. W przypadku gatunków zwierząt rozmieszczonych na dużych obszarach, te tereny odpowiadają miejscom w obrębie naturalnego zasięgu tych gatunków, w których występują fizyczne lub biologiczne czynniki istotne dla ich życia i reprodukcji. W przypadku gatunków wodnych, o zasięgu obejmującym duże obszary, te tereny zostaną zaproponowane tylko tam, gdzie istnieje dający się jednoznacznie określić obszar, na którym występują fizyczne i biologiczne czynniki istotne dla ich życia i reprodukcji. W stosownych przypadkach Państwa Członkowskie proponują przyjęcie wykazu terenów w świetle wyników nadzoru, określonego w art. 11.

Niniejszy wykaz zostaje przekazany Komisji w ciągu trzech lat od notyfikacji niniejszej dyrektywy, wraz z informacją na temat każdego terenu. Taka informacja obejmuje mapę terenu, jego nazwę, lokalizację, wielkość oraz dane wynikające z zastosowania kryteriów wymienionych w załączniku III (etap I), przedstawione na formularzu określonym przez Komisję zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 21.

2. Na podstawie kryteriów określonych w załączniku III (etap 2) i w ramach zarówno każdego z ►**M3** dziewięć ◀ regionów biogeograficznych wymienionych w art. 1 lit. c) ppkt iii), jak i całego terytorium określonego w art. 2 ust. 1, Komisja, w porozumieniu z każdym Państwem Członkowskim, opracowuje projekt wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, oparty o wykazy poszczególnych Państw Członkowskich, wskazujący te tereny, które utraciły jeden lub więcej typów siedlisk przyrodniczych albo jeden lub więcej gatunków o znaczeniu priorytetowym.

Państwa Członkowskie, w których tereny, obejmujące jeden lub więcej typów siedlisk przyrodniczych albo jeden lub więcej gatunków o znaczeniu priorytetowym stanowią więcej niż 5 % ich terytorium, mogą, w porozumieniu z Komisją, wystąpić o bardziej elastyczne stosowanie kryteriów wymienionych w załączniku III (etap 2) przy wyborze wszystkich terenów mających znaczenie dla Wspólnoty znajdujących się na ich terytorium.

Wykaz terenów wybranych jako tereny mające znaczenie dla Wspólnoty, określający te spośród nich, które obejmują jeden lub więcej typów siedlisk przyrodniczych albo jeden lub więcej gatunków o znaczeniu priorytetowym, zostaje przyjęty przez Komisję zgodnie z procedurą określoną w art. 21.

3. Wykaz określony w ust. 2 sporządza się w ciągu sześciu lat od notyfikacji niniejszej dyrektywy.

4. Po zatwierdzeniu terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty zgodnie z procedurą określoną w ust. 2 zainteresowane Państwa Członkowskie możliwie najszybciej, nie później niż w ciągu sześciu lat, wyznaczają ten teren jako specjalny obszar ochrony, ustalając priorytetowe działania w świetle znaczenia tych terenów dla zachowania lub odtworzenia, we właściwym stanie ochrony, typu siedliska przyrodniczego wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II, a także do celów spójności *Natury 2000* oraz w świetle zagrożenia degradacją lub zniszczeniem, na które narażone są te tereny.

▼B

5. Wraz z umieszczeniem terenu w wykazie określonym w ust. 2 akapit trzeci podlega on przepisom art. 6 ust. 2, 3 i 4.

Artykuł 5

1. W wyjątkowych przypadkach, gdy Komisja stwierdzi, że krajowy wykaz, o którym mowa w art. 4 ust. 1, nie wymienia terenu, na którym znajduje się typ siedliska przyrodniczego lub gatunek o znaczeniu priorytetowym na podstawie stosownych, wiarygodnych informacji naukowych, a który uważa ona za istotny dla zachowania tego typu siedliska przyrodniczego o znaczeniu priorytetowym lub dla przetrwania tego gatunku o znaczeniu priorytetowym, zainicjowana zostaje dwustronna procedura konsultacji między danym Państwem Członkowskim a Komisją, mająca na celu porównanie danych naukowych wykorzystywanych przez każde z nich.

2. Jeśli z chwilą zakończenia okresu konsultacji, nieprzekraczającego sześciu miesięcy, spór nie zostanie rozwiązany, Komisja przekazuje Radzie wniosek odnoszący się do wyboru terenu jako terenu mającego znaczenie dla Wspólnoty.

3. Rada, stanowiąc jednomyślnie, podejmuje decyzję w ciągu trzech miesięcy od daty przedłożenia wniosku.

4. W czasie konsultacji i oczekiwania na decyzję Rady dany teren podlega przepisom art. 6 ust. 2.

Artykuł 6

1. Dla specjalnych obszarów ochrony Państwa Członkowskie tworzą konieczne środki ochronne obejmujące, jeśli zaistnieje taka potrzeba, odpowiednie plany zagospodarowania opracowane specjalnie dla tych terenów bądź zintegrowane z innymi planami rozwoju oraz odpowiednie środki ustawowe, administracyjne lub umowne, odpowiadające ekologicznym wymaganiom typów siedlisk przyrodniczych, wymienionych w załączniku I, lub gatunków, wymienionych w załączniku II, żyjących na tych terenach.

2. Państwa Członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu uniknięcia na specjalnych obszarach ochrony pogorszenia stanu siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, jak również w celu uniknięcia niepokojenia gatunków, dla których zostały wyznaczone takie obszary, o ile to niepokojenie może mieć znaczenie w stosunku do celów niniejszej dyrektywy.

3. Każdy plan lub przedsięwzięcie, które nie jest bezpośrednio związane lub konieczne do zagospodarowania terenu, ale które może na nie w istotny sposób oddziaływać, zarówno oddzielnie, jak i w połączeniu z innymi planami lub przedsięwzięciami, podlega odpowiedniej ocenie jego skutków dla danego terenu z punktu widzenia założeń jego ochrony. W świetle wniosków wynikających z tej oceny oraz bez uszczerbku dla przepisów ust. 4 właściwe władze krajowe wyrażają zgodę na ten plan lub przedsięwzięcie dopiero po upewnieniu się, że nie wpłynie on niekorzystnie na dany teren oraz, w stosownych przypadkach, po uzyskaniu opinii całego społeczeństwa.

4. Jeśli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego terenu oraz braku rozwiązań alternatywnych, plan lub przedsięwzięcie musi jednak zostać zrealizowane z powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym interesów mających charakter społeczny lub gospodarczy, Państwo Członkowskie stosuje wszelkie środki kompensujące konieczne do zapewnienia ochrony ogólnej spójności *Natury 2000*. O przyjętych środkach kompensujących Państwo Członkowskie informuje Komisję.

Jeżeli dany teren obejmuje typ siedliska przyrodniczego i/lub jest zamieszkały przez gatunek o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy,

▼B

na które można się powołać, to względy odnoszące się do zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa publicznego, korzystnych skutków o podstawowym znaczeniu dla środowiska lub, po wyrażeniu opinii przez Komisję, innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego.

Artykuł 7

Obowiązki wynikające z art. 6 ust. 2, 3 i 4 niniejszej dyrektywy zastępują wszelkie obowiązki wynikające z art. 4 ust. 4 zdanie pierwsze dyrektywy 79/409/EWG w odniesieniu do obszarów sklasyfikowanych zgodnie z art. 4 ust. 1 tej dyrektywy lub uznanych w podobny sposób na mocy art. 4 ust. 2, poczynając od daty wykonania niniejszej dyrektywy albo od daty klasyfikacji lub uznania przez Państwo Członkowskie na mocy dyrektywy 79/409/EWG, gdy ta ostatnia data jest późniejsza.

Artykuł 8

1. Równoległe z projektami dotyczącymi terenów kwalifikujących się do wyznaczenia jako specjalne obszary ochrony, na których występują typy siedlisk przyrodniczych i/lub gatunki o znaczeniu priorytetowym, Państwa Członkowskie przesyłają Komisji, w stosownych przypadkach, swoje preliminarze odnoszące się do współfinansowania przez Wspólnotę, uznawanego przez nie za konieczne, aby mogły wypełnić swoje obowiązki zgodnie z art. 6 ust. 1.

2. Komisja w porozumieniu z każdym zainteresowanym Państwem Członkowskim określa dla terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, w odniesieniu do których Państwo Członkowskie ubiega się o współfinansowanie, środki konieczne do zachowania lub odtworzenia typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym występujących na tych terenach we właściwym stanie ochrony, a także całkowite koszty tych środków.

3. Komisja w porozumieniu z zainteresowanymi Państwami Członkowskimi szacuje zakres finansowania, w tym współfinansowania, koniecznego do realizacji środków, określonych w ust. 2, między innymi uwzględniając skupienie na terytorium Państwa Członkowskiego typów siedlisk przyrodniczych i/lub gatunków o znaczeniu priorytetowym oraz względnych obciążeń, które pociągają za sobą wymagane środki.

4. Zgodnie z oceną, określoną w ust. 2 i 3, biorąc pod uwagę dostępne źródła finansowania na mocy właściwych instrumentów Wspólnoty i zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 21, Komisja przyjmuje traktowany priorytetowo ramowy program środków dotyczący współfinansowania, które należy podjąć z chwilą, gdy teren zostanie wyznaczony na mocy art. 4 ust. 4.

5. Środki, które nie zostały włączone do ramowego programu ze względu na brak wystarczających zasobów oraz te włączone do wspomnianego powyżej ramowego programu, które jednak nie otrzymały koniecznego współfinansowania lub były tylko częściowo dofinansowane, zostają ponownie rozpatrzone, zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 21, w kontekście przeprowadzanego co dwa lata przeglądu ramowego programu środków i mogą, w okresie oczekiwania na taki przegląd, zostać odroczone przez Państwa Członkowskie. Ten przegląd uwzględnia, w stosownych przypadkach, nową sytuację danego terenu.

6. Na obszarach, gdzie środki zależne od współfinansowania zostały odroczone, Państwa Członkowskie powstrzymują się od stosowania nowych środków, które mogą spowodować pogorszenie stanu tych obszarów.

▼B*Artykuł 9*

Komisja, stanowiąc zgodnie z procedurą ustanowioną w art. 21, okresowo dokonuje przeglądu przyczyniania się sieci *Natura 2000* do osiągnięcia celów, określonych w art. 2 i 3. W tym kontekście może być rozważone zdeklasyfikowanie specjalnego obszaru ochrony, tam gdzie jest to uzasadnione naturalnymi zmianami stwierdzonymi w wyniku nadzoru przewidzianego w art. 11.

Artykuł 10

Państwa Członkowskie, planując zagospodarowanie terenów i formułując politykę rozwoju, w szczególności mając na względzie poprawę ekologicznej spójności sieci *Natura 2000*, dążą tam gdzie uznają to za konieczne, do pobudzania zagospodarowywania elementów krajobrazu, które mają duże znaczenie dla dzikiej fauny i flory.

Są to elementy, które ze względu na swą liniową lub ciągłą strukturę (takie jak rzeki i ich brzegi albo tradycyjne systemy oznaczania granic terenu) bądź pełnią funkcję ostoi (takie jak stawy lub niewielkie lasy) są istotne dla migracji, rozprzestrzeniania i wymiany genetycznej dzikich gatunków.

Artykuł 11

Państwa Członkowskie prowadzą nadzór nad stanem ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków, o których mowa w art. 2, ze szczególnym uwzględnieniem typów siedlisk przyrodniczych i gatunków o znaczeniu priorytetowym.

Ochrona gatunków*Artykuł 12*

1. Państwa Członkowskie podejmą wymagane środki w celu ustanowienia systemu ścisłej ochrony gatunków zwierząt wymienionych w załączniku IV lit. a) w ich naturalnym zasięgu, zakazujące:

- a) jakichkolwiek form celowego chwytania lub zabijania okazów tych gatunków dziko występujących
- b) celowego niepokojenia tych gatunków, w szczególności podczas okresu rozrodu, wychowu młodych, snu zimowego i migracji
- c) celowego niszczenia lub wybierania jaj
- d) pogarszania stanu lub niszczenia terenów rozrodu lub odpoczynku.

2. W odniesieniu do tych gatunków Państwa Członkowskie wprowadzają zakaz przetrzymywania, transportu, sprzedaży lub wymiany oraz oferowania do sprzedaży lub wymiany okazów pozyskanych ze stanu dzikiego, z wyjątkiem tych pozyskanych legalnie przed wprowadzeniem w życie niniejszej dyrektywy.

3. Zakazy przewidziane w ust. 1 lit. a) i b) i w ust. 2 odnoszą się do wszystkich etapów życia tych zwierząt, do których stosuje się niniejszy artykuł.

4. Państwa Członkowskie ustanawiają system monitorowania przypadkowego chwytania lub zabijania gatunków zwierząt wymienionych w załączniku IV lit. a). W świetle zebranych informacji Państwa Członkowskie podejmują dalsze badania lub środki ochronne, wymagane w celu zapewnienia, aby przypadkowe chwytanie i zabijanie nie miało znacznego negatywnego wpływu na te gatunki.

▼B

Artykuł 13

1. Państwa Członkowskie podejmują wymagane środki w celu ustanowienia systemu ścisłej ochrony gatunków roślin, wymienionych w załączniku IV lit. b), zakazujące:
  - a) celowego zrywania, zbierania, ścinania, wrywania lub niszczenia roślin tych gatunków w ich naturalnym zasięgu, dziko występujących;
  - b) przetrzymywania, transportu, sprzedaży lub wymiany oraz oferowania do sprzedaży lub wymiany okazów tych gatunków pozyskanych ze stanu dzikiego, z wyjątkiem okazów pozyskanych legalnie przed wprowadzeniem w życie niniejszej dyrektywy.
2. Zakazy określone w ust. 1 lit. a) i b) odnoszą się do wszystkich stadiów biologicznego cyklu roślin, do których stosuje się niniejszy artykuł.

Artykuł 14

1. Jeśli w świetle nadzoru przewidzianego w art. 11 Państwa Członkowskie uznają to za konieczne, podejmują one środki w celu zapewnienia, aby pozyskanie ze stanu dzikiego okazów gatunków dzikiej fauny i flory, wymienionych w załączniku V, a także ich eksploatacja, było zgodne z ich zachowaniem we właściwym stanie ochrony.
2. Tam, gdzie takie środki są uznane za niezbędne, obejmują one kontynuację nadzoru przewidzianego w art. 11. Takie środki mogą także obejmować w szczególności:
  - regulacje dotyczące dostępu do niektórych własności,
  - czasowy lub lokalny zakaz pozyskiwania okazów dziko występujących i eksploatacji niektórych populacji,
  - regulacje dotyczące okresów i/lub metod pozyskiwania okazów,
  - stosowanie, gdy okazy są pozyskiwane, zasad polowania i zasad połowu ryb, które uwzględniają ochronę takich populacji,
  - ustanowienie systemu zezwoleń na pozyskiwanie okazów lub systemu limitów,
  - regulacje dotyczące nabywania okazów, ich sprzedaży, oferowania do sprzedaży, przetrzymywania w celu sprzedaży lub transportu w celu sprzedaży,
  - hodowlę gatunków zwierząt w niewoli oraz sztuczne rozmnażanie gatunków roślin, w ściśle kontrolowanych warunkach, w celu zmniejszenia pozyskiwania okazów gatunków dziko występujących,
  - ocenę skutków przyjętych środków.

Artykuł 15

W odniesieniu do chwytania lub zabijania gatunków dzikiej fauny, wymienionych w załączniku V lit. a) oraz w przypadkach gdy zgodnie z art. 16 stosowane są odstępstwa w zakresie pozyskiwania, chwytania lub zabijania gatunków wymienionych w załączniku IV lit. a) Państwa Członkowskie wprowadzają zakaz używania wszelkich środków mogących spowodować lokalny zanik lub poważne zaburzenie populacji tych gatunków, w szczególności:

- a) używania środków chwytania i zabijania, wymienionych w załączniku VI lit. a);
- b) wszelkich form chwytania lub zabijania ze środków transportu określonych w załączniku VI lit. b).

▼B*Artykuł 16*

1. Pod warunkiem że nie ma zadowalającej alternatywy i że odstępstwo nie jest szkodliwe dla zachowania populacji danych gatunków we właściwym stanie ochrony w ich naturalnym zasięgu, Państwa Członkowskie mogą wprowadzić odstępstwa od przepisów art. 12, 13, 14 i 15 lit. a) i b):

- a) w interesie ochrony dzikiej fauny i flory oraz ochrony siedlisk przyrodniczych;
- b) aby zapobiec poważnym szkodom, w szczególności w odniesieniu do upraw, zwierząt gospodarskich, lasów, połowów ryb, wód oraz innych rodzajów własności;
- c) w interesie zdrowia i bezpieczeństwa publicznego lub z innych powodów o charakterze zasadniczym wynikających z nadrzędnego interesu publicznego, w tym z powodów o charakterze społecznym lub gospodarczym oraz powodów związanych z korzystnymi skutkami o podstawowym znaczeniu dla środowiska;
- d) do celów związanych z badaniami i edukacją, z odbudową populacji i ponownym wprowadzeniem określonych gatunków oraz dla koniecznych do tych celów działań reprodukcyjnych, włączając w to sztuczne rozmnażanie roślin;
- e) aby umożliwić, w ściśle nadzorowanych warunkach, w sposób wybiórczy i w ograniczonym stopniu, pozyskiwanie lub przetrzymywanie niektórych okazów gatunków wymienionych w załączniku IV, w ograniczonej liczbie określonej przez właściwe władze krajowe.

2. Państwa Członkowskie co dwa lata przesyłają Komisji, w formie ustalonej przez komitet, sprawozdanie na temat odstępstw stosowanych na mocy ust. 1. Komisja wydaje swoją opinię na temat tych odstępstw w maksymalnym terminie 12 miesięcy od otrzymania sprawozdania i przedstawia ją komitetowi.

3. W sprawozdaniach podaje się:

- a) gatunki, które podlegają odstępstwom i powód odstępstwa, w tym charakter zagrożenia, w stosownych przypadkach, wraz z odniesieniem do odrzuconych rozwiązań alternatywnych i wykorzystanych danych naukowych;
- b) środki, przyrządy lub metody chwytania bądź zabijania gatunków zwierząt, na które wydano pozwolenie oraz powody ich wykorzystania;
- c) okoliczności wskazujące, kiedy i gdzie dopuszczono takie odstępstwa;
- d) organ upoważniony do oświadczenia i sprawdzania, czy wymagane warunki są spełnione oraz decydowania, które środki, przyrządy lub metody mogą być stosowane, w jakich granicach i przez jakie jednostki, a także kto ma wykonać dane zadanie;
- e) stosowane środki nadzoru oraz uzyskane wyniki.

Informacja*Artykuł 17*

1. Co sześć lat od daty zakończenia okresu ustanowionego w art. 23 Państwa Członkowskie opracowują sprawozdanie na temat wykonania środków podjętych na podstawie niniejszej dyrektywy. Takie sprawozdanie obejmuje w szczególności informacje dotyczące środków ochrony przewidzianych w art. 6 ust. 1 oraz ocenę ich wpływu na stan ochrony typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I i gatunków z załącznika II, a także główne wyniki nadzoru określonego w art. 11. Sprawozdanie,

▼B

w formie ustalonej przez komitet, jest przekazywane Komisji i udostępniane społeczeństwu.

2. Komisja przygotowuje zbiorcze sprawozdanie na podstawie sprawozdań określonych w ust. 1. To sprawozdanie zawiera odpowiednią ocenę osiągniętego postępu, w szczególności przyczyniania się *Natury 2000* do osiągnięcia celów ustanowionych w art. 3. Projekt części sprawozdania, obejmujący informacje dostarczone przez Państwo Członkowskie, jest przekazywany danemu Państwu Członkowskiemu do weryfikacji. Po przedłożeniu komitetowi ostateczna wersja sprawozdania zostaje opublikowana przez Komisję, nie później niż w dwa lata po otrzymaniu sprawozdań określonych w ust. 1 i zostaje przekazana Państwom Członkowskim, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu.

3. Państwa Członkowskie mogą oznaczyć obszary wyznaczone na mocy niniejszej dyrektywy za pomocą ogłoszeń Wspólnoty opracowanych w tym celu przez komitet.

Badania*Artykuł 18*

1. Państwa Członkowskie i Komisja wspierają konieczne badania i prace naukowe, mając na względzie cele ustanowione w art. 2 oraz obowiązki przewidziane w art. 11. Prowadzą one wymianę informacji do celów właściwej koordynacji badań przeprowadzanych na poziomie Państwa Członkowskiego i Wspólnoty.

2. Szczególną uwagę zwraca się na prace naukowe konieczne do wykonania art. 4 i 10 oraz wspiera się transgraniczne badania prowadzone w ramach współpracy między Państwami Członkowskimi.

Procedura zmiany załączników*Artykuł 19*

Zmiany konieczne do dostosowania załączników I, II, III, V i VI do postępu naukowo-technicznego są przyjmowane przez Radę, stanowiącą większość kwalifikowaną, na wniosek Komisji.

Zmiany konieczne do dostosowania załącznika IV do postępu naukowo-technicznego są przyjmowane przez Radę stanowiącą jednomyślnie, na wniosek Komisji.

Komitet**▼M2***Artykuł 20*

Komisję wspomaga Komitet.

Artykuł 21

1. W przypadku odniesienia się do niniejszego artykułu – art. 5 i 7 decyzji 1999/468/WE ⁽¹⁾ stosuje się z uwagi na przepisy zawarte w jej art. 8.

⁽¹⁾ Decyzja Rady 1999/468/WE z dnia 28 czerwca 1999 r. ustanawiająca warunki wykonywania uprawnień wykonawczych przyznanych Komisji (Dz.U. L 184 z 17.7.1999, str. 23).

▼M2

Okres ustanowiony w art. 5 ust. 6 decyzji 1999/468/WE ustala się na trzy miesiące.

2. Komitet uchwała swój regulamin wewnętrzny.

▼B**Przepisy uzupełniające***Artykuł 22*

W wykonaniu przepisów niniejszej dyrektywy Państwa Członkowskie:

- a) badają celowość ponownego wprowadzenia gatunków z załącznika IV, rodzimych na ich terytorium, co może się przyczynić do ich ochrony, pod warunkiem że badanie, uwzględniające również doświadczenie zdobyte w innych Państwach Członkowskich i gdziekolwiek indziej, wykazało, że takie ponowne wprowadzenie przyczynia się skutecznie do przywrócenia tych gatunków we właściwym stanie ochrony oraz że ma miejsce dopiero po przeprowadzeniu odpowiednich konsultacji z zainteresowaną społecznością;
- b) zapewniają, aby celowe wprowadzenie do stanu dzikiego dowolnego gatunku, który nie jest rodzimy na ich terytorium było uregulowane w taki sposób, by nie zaszkodzić siedliskom przyrodniczym w obrębie ich naturalnego zasięgu lub dzikiej rodzimej fauny i flory oraz, jeśli uznają to za konieczne, wprowadzają zakaz takiego wprowadzenia. Otrzymane wyniki oceny zostają przekazane do wiadomości komitetu;
- c) wspierają edukację i ogólne informacje na temat potrzeby ochrony gatunków dzikiej fauny i flory oraz ochrony ich siedlisk i siedlisk przyrodniczych.

Przepisy końcowe*Artykuł 23*

1. Państwa Członkowskie wprowadzą w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy w terminie dwóch lat od jej opublikowania. Niezwłocznie powiadomią o tym Komisję.
2. Przepisy przyjęte przez Państwa Członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez Państwa Członkowskie.
3. Państwa Członkowskie przekażą Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 24

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do Państw Członkowskich.

▼ M3

ZAŁĄCZNIK I

▼ C1

**TYPY SIEDLISK PRZYRODNICZYCH BĘDĄCE PRZEDMIOTEM
ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, KTÓRYCH OCHRONA
WYMAGA WYZNACZENIA SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY**

▼ M3**Interpretacja**

Wskazówki do interpretacji typów siedlisk naturalnych znajdują się we „Wskazówkach do interpretacji siedlisk naturalnych w Unii Europejskiej”, w brzmieniu zatwierdzonym przez komitet ustanowiony zgodnie z art. 20 („Komitet ds. siedlisk naturalnych”), które zostały opublikowane przez Komisję Europejską ⁽¹⁾.

Kody odpowiadają kodom NATURA 2000.

Symbol „*” oznacza typy siedlisk o znaczeniu priorytetowym.

1. ► C1 SIEDLISKA NADBRZEŻNE I HALOFILNE ◀**11. Otwarte morze i obszary pływowe**

- 1110 Piaszczyste wybrzeża, które są nieco przykryte wodą morską przez cały czas
- 1120 * Łąki podwodne utworzone przez *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*)
- 1130 Estuaria
- 1140 Muliste i piaszczyste płycizny przybrzeżne nieprzykryte wodą morską w czasie odpływu
- 1150 * Laguny przybrzeżne
- 1160 Wielkie, płytkie ujścia rzek i zatok
- 1170 Rafy
- 1180 Morskie ‘kolumny’ wytworzone przez wyciekające gazy

12. Morskie wybrzeża klifowe oraz żwirowe lub kamieniste plaże

- 1210 Jednoroczna roślinność przy linii przyboju
- 1220 Wieloletnia roślinność wybrzeży skalistych
- 1230 Porośnięte roślinnością klify wybrzeży atlantyckich i bałtyckich
- 1240 Porośnięte roślinnością klify wybrzeży śródziemnomorskich (z endemicznymi gatunkami *Limonium* spp.)
- 1250 Porośnięte roślinnością klify wybrzeży makaronezyjskich (roślinność endemiczna dla tych wybrzeży)

13. Atlantyckie i kontynentalne słone błota (marsze) i słone łąki

- 1310 *Salicornia* i inne rośliny jednoroczne kolonizujące muły i piaski
- 1320 Szuwary ze *Spartina* (*Spartinion maritimae*)
- 1330 Atlantyckie słone łąki (*Glaucopuccinellietalia maritimae*)
- 1340 * Kontynentalne słone łąki

14. Śródziemnomorskie i termoatlantyckie słone mokradła przybrzeżne (marsze) i słone łąki

- 1410 Śródziemnomorskie słone łąki (*Juncetalia maritimi*)
- 1420 Śródziemnomorskie i termoatlantyckie halofilne zarośla (*Sarcocornetea fruticosi*)
- 1430 Iberyjskie halo-nitrofilne zarośla (*Pegano-Salsoletea*)

⁽¹⁾ Wskazówki do interpretacji siedlisk naturalnych w Unii Europejskiej, wersja EUR 15/2” przyjęta przez Komitet ds. siedlisk naturalnych w dniu 4 października 1999 r. oraz „Zmiany do Wskazówek do interpretacji siedlisk naturalnych w Unii Europejskiej mające na względzie rozszerzenie UE” (Hab.01/11b-rev. 1) przyjęte przez Komitet ds. siedlisk naturalnych w dniu 24 kwietnia 2002 r., po konsultacji pisemnej, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Środowiska.

▼ **M3**

- 15. Słone i gipsowe stepy kontynentalne**
- 1510 * Śródziemnomorskie stepy słone (*Limonieta*)
- 1520 * Iberyjskie stepy gipsowe (*Gypsophiletalia*)
- 1530 * Pannońskie słone stepy i słone mokradła przybrzeżne (marsze)
- 16. Archipeląg bałtycko-borealny, obszary przybrzeżne i pagórkowate**
- 1610 Bałtyckie wyspy oz z roślinnością piaszczystych, skalistych i żwirowych plaż oraz roślinnością strefy sublitoralnej
- 1620 Borealne bałtyckie wysepki i małe wyspy
- 1630 * Borealne bałtyckie łąki przybrzeżne
- 1640 Borealne bałtyckie piaszczyste plaże z roślinnością wieloletnią
- 1650 Borealne bałtyckie wąskie przesmyki
- 2. WYDMY PRZYBRZEŻNE PIASZCZYSTE I WYDMY KONTYNETALNE**
- 21. Wydmy piaszczyste na wybrzeżach Atlantyku, Morza Północnego i Bałtyku**
- 2110 Inicjalne stadia wydym wędrujących
- 2120 Wydmy wędrujące wzdłuż linii brzegowych z *Ammophila arenaria* ('wydmy białe')
- 2130 * Ustabilizowane wydmy z roślinnością trawiastą ('wydmy szare')
- 2140 * Ustabilizowane, bezwapniowe wydmy z *Empetrum nigrum*
- 2150 * Ustabilizowane, bezwapniowe wydmy atlantyckie (*Calluno-Ulicetea*)
- 2160 Wydmy z *Hippophaë rhamnoides*
- 2170 Wydmy z *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*)
- 2180 Porośnięte lasem wydmy wybrzeża atlantyckiego, kontynentalnego i borealnego
- 2190 Wilgotne obniżenia wydymowe
- 21A0 Piaszczyste niziny nadbrzeżne (machairs) (* w Irlandii)
- 22. Wydmy piaszczyste wybrzeży śródziemnomorskich**
- 2210 Ustabilizowane wydmy piaszczyste *Crucianellion maritima*
- 2220 Wydmy z *Euphorbia terracina*
- 2230 Wydymowe murawy z *Malcolmietalia*
- 2240 Wydymowe murawy *Brachypodietalia* z roślinnością jednoroczną
- 2250 * Zarośla jałowcowe na wydmach (*Juniperus* spp.)
- 2260 wydymowe zarośla twarolistne *Cisto-Lavenduletalia*
- 2270 * Wydmy porośnięte *Pinus pinea* i/lub *Pinus pinaster*
- 23. Wydmy kontynentalne, stare i bezwapniowe**
- 2310 Suche, piaszczyste wrzosowiska z *Calluna* i *Genista*
- 2320 Suche, piaszczyste wrzosowiska z *Calluna* i *Empetrum nigrum*
- 2330 Otwarte murawy wydym kontynentalnych z *Corynephorus* i *Agrostis*
- 2340 * Pannońskie wydmy kontynentalne
- 3. SIEDLIKA SŁODKOWODNE**
- 31. Wody stojące**
- 3110 Wody oligotroficzne, zawierające bardzo niewiele składników mineralnych na piaszczystych równinach (*Littorelletalia uniflorae*)
- 3120 Wody oligotroficzne, zawierające bardzo niewiele składników mineralnych *Isoetes* spp, na zachodnio-śródziemnomorskich piaszczystych równinach

▼ **M3**

- 3130 Oligotroficzne do mezotroficznych wody stojące z roślinnością *Littorelletea uniflorae* oraz/lub *Isoëto-Nanojuncetea*
- 3140 Twarde oligomezotroficzne wody z roślinnością bentosową formacji tzw. 'łąki' ramienicowe (*Chara* spp.)
- 3150 Naturalne jeziora eutroficzne z roślinnością typu *Magnopotamion* lub *Hydrocharitton*
- 3160 Naturalne jeziora i stawy dystroficzne
- 3170 * Okresowe stawy obszaru śródziemnomorskiego
- 3180 * Jeziora zimowe (Irlandia) (Turloughs)
- 3190 Jeziora z gipsem kresowym
- 31A0 * Transylwańskie murawy lotosu przy ciepłych źródłach
- 32. Wody bieżące — odcinki cieków wodnych z naturalną lub półnaturalną dynamiką (małe, średnie lub główne koryta), w których jakość wody nie wykazuje znaczącego pogorszenia**
- 3210 Fennoskandyjskie naturalne rzeki
- 3220 Rzeki alpejskie i roślinność zielna wzdłuż ich brzegów
- 3230 Rzeki alpejskie i ich roślinność krzewiasta z *Myricaria germanica*
- 3240 Rzeki alpejskie i ich roślinność krzewiasta z *Salix elaeagnos*
- 3250 Stale płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z *Glaucium flavum*
- 3260 Pływające zbiorowiska wodnych jaskrów w rzekach równinnych i podgórskich z roślinnością *Ranunculion fluitantis* oraz *Callitricho-Batrachion*
- 3270 Rzeki podgórskie z roślinnością *Chenopodion rubri* p.p. oraz *Bidention* p.p.
- 3280 Stale płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z *Paspalo-Agrostidion* i wiszące zaslony z *Salix* oraz *Populus alba*
- 3290 Okresowo płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z *Paspalo-Agrostidion*

4. WRZOSOWISKA I ZAROŚLA STREFY UMIARKOWANEJ

- 4010 Południowoatlantyckie podmokłe wrzosowiska z *Erica tetralix***
- 4020 * Południowoatlantyckie podmokłe wrzosowiska z *Erica ciliaris* oraz *Erica tetralix*
- 4030 Europejskie suche wrzosowiska
- 4040 * Suche atlantyckie przybrzeżne wrzosowiska z *Erica vagans*
- 4050 * Endemiczne wrzosowiska makaronezyjskie
- 4060 Wrzosowiska alpejskie i borealne
- 4070 * Zarośla z *Pinus mugo* oraz *Rhododendron hirsutum* (*Mugo-Rhododendretum hirsuti*)
- 4080 Subarktyczne zarośla wierzbowe z *Salix* spp.
- 4090 Endemiczne górskie, śródziemnomorskie wrzosowiska z kolcolistem
- 40A0 * Subkontynentalne zarośla pannońskie
- 40B0 Rodopskie zarośla wawrzynolistne z *Potentilla fruticosa*
- 40C0 * Ponto-sarmackie liściaste zarośla wawrzynolistne

5. ZAROŚLA TWARDOLISTNE TYPU MAKIA

- 51. Zarośla subśródziemnomorskie i strefy umiarkowanej**
- 5110 Stałe formacje z *Buxus sempervirens* na wapiennych zboczach skalnych (*Berberidion* p.p.)
- 5120 Górskie formacje z *Cytisus purgans*
- 5130 Formacje z *Juniperus communis* na wapiennych wrzosowiskach i obszarach trawiastych

▼ **M3**

- 5140 * Formacje *Cistus palhinhae* na nadmorskich podmokłych wrzosowiskach
- 52. Śródziemnomorska makia z drzewami**
- 5210 Makia z *Juniperus* spp.
- 5220 * Makia z *Zyziphus*
- 5230 * Makia z *Laurus nobilis*
- 53. Śródziemnomorskie i półstepowe zarośla (garig)**
- 5310 Zarośla wawrzynolistne z *Laurus nobilis*
- 5320 Niskie formacje wilczomleczów w pobliżu klifów
- 5330 Śródziemnomorskie i półstepowe zarośla
- 54. Frygany**
- 5410 Frygana zachodniośródziemnomorska (*Astragalo-Plantaginetum subulatae*)
- 5420 Frygany *Sarcopoterium spinosum*
- 5430 Endemiczne formacje frygany *Euphorbio-Verbascion*
6. NATURALNE I PÓLNATURALNE MURAWY
- 61. Naturalne murawy**
- 6110 * Murawy *Alysso-Sedion albi* na skrasowiałych lub zasadochłonnych skałach wapiennych
- 6120 * Suche, piaszczyste, wapieniste murawy
- 6130 Murawy trzcinnikowe z *Violetalia calaminariae*
- 6140 Pirenejskie murawy z *Festuca eskia* na podłożu krzemionkowym
- 6150 Alpejskie i borealne murawy krzemionkowe
- 6160 Iberyjskie górskie murawy z *Festuca indigesta* na podłożu krzemionkowym
- 6170 Alpejskie i subalpejskie murawy na podłożu wapiennym
- 6180 Makaronezyjskie murawy górskie
- 6190 Murawy pannońskie (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 62. Półnaturalne odmiany suchych muraw i zarośli**
- 6210 Półnaturalne odmiany suchych muraw i zarośli na podłożach wapiennych (*Festuco-Brometalia*) (* ważne stanowiska storczyków)
- 6220 * Pseudostepy z trawami i roślinami jednorocznymi *Thero-Brachypodietea*
- 6230 * Murawy z *Nardus*, bogate w gatunki, na podłożu krzemionkowym w strefach górskich (i podgórskich w Europie kontynentalnej)
- 6240 * Subpannońskie murawy stepowe
- 6250 * Pannońskie murawy stepowe na podłożu lessowym
- 6260 * Pannońskie stopy piaszczyste
- 6270 * Fennoskandyjskie nizinne bogate gatunkowo murawy suche do mezoicznych
- 6280 * Nordyckie alwar i prekambryjskie wapienne płaskie skały
- 62A0 Wschodnie subśródziemnomorskie suche murawy (*Scorzoneralia villosae*)
- 62B0 * Cyprijskie murawy serpentynitofilne
- 62C0 * Stepy pontyjsko-sarmackie
- 62D0 Mezyjskie górskie murawy acydofilne
- 63. Twardolistne spasane lasy (dehesas)**
- 6310 Twardolistne spasane lasy z *Quercus* spp.

▼ **M3****64. Pólnaturalne podmokłe łąki ziołoroślowe**

- 6410 Łąki z *Molinia* na kredzie, torfie lub glinie (*Molinion caeruleae*)
- 6420 Śródziemnomorskie ziołorośla i łąki trzęślicowe *Molinio-Holoschoenion*
- 6430 Ziołorośla eutroficzne płaskowyżów, górskie i alpejskie
- 6440 Łąki zalewowe dolin rzek z *Cnidion dubii*
- 6450 Północne borealne łąki zalewowe
- 6460 Murawy torfowe z Trodoos

65. Mezofilne murawy

- 6510 Nizinne łąki kośne (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6520 Górskie łąki kośne
- 6530 * Fennoskandyjskie leśne łąki

7. WYSOKIE TORFOWISKA, GRZĘZAWISKA I MOKRADŁA**71. Kwaśne grzęzawiska z torfowcem**

- 7110 * Czynne, żywe torfowiska wysokie
- 7120 Zdegradowane torfowiska wysokie (zdolne jeszcze do naturalnej regeneracji)
- 7130 Torfowiska wierzchowinowe (*jeżeli czynne)
- 7140 Grzęzawiska przejściowe i trzęsawiska
- 7150 Depresje na podłożach torfowych *Rhynchosporion*
- 7160 Fennoskandyjskie bogate w składniki mineralne źródła i źródlika

72. Mokradła na podłożu wapiennym

- 7210 * Mokradła z *Cladium mariscus* oraz gatunki *Caricion davallianae*
- 7220 * Petryfikujące źródła tufowe z formacją (*Cratoneurion*)
- 7230 Alkaliczne mokradła
- 7240 * Pionierskie formacje alpejskie *Caricion bicoloris-atrofuscae*

73. Grzęzawiska borealne

- 7310 * Grzęzawiska Aapa
- 7320 * Grzęzawiska Palsa

8. SIEDLISKA SKALNE I JASKINIE**81. Piargi**

- 8110 Krzemionkowe piargi poziomu górskiego do poziomu śniegu (*Androsacetalia alpinae* oraz *Galeopsietalia ladani*)
- 8120 Piargi na podłożu wapiennym i eutric poziomu górskiego do alpejskiego (*Thlaspietea rotundifolii*)
- 8130 Zachodniośródziemnomorskie i termofilne piargi
- 8140 Wchodnioeuropejskie piargi
- 8150 Środkowoeuropejskie wyżynne piargi na podłożu krzemionkowym
- 8160 * Środkowoeuropejskie piargi na podłożu wapiennym poziomu wzgórz i poziomu górskiego

82. Roślinność szczelin na skalnych zboczach

- 8210 Roślinność szczelin na skalnych zboczach o podłożu wapiennym
- 8220 Roślinność szczelin na skalnych zboczach o podłożu krzemionkowym
- 8230 Skała krzemianowa z pionierską roślinnością *Sedo-Scleranthion* lub *Sedo albi-Veronicion dillenii*
- 8240 * Chodniki wapienne

▼ M3**83. Inne siedliska skalne**

- 8310 Jaskinie nie udostępnione do zwiedzania
- 8320 Pola lawy i naturalne odkrywki
- 8330 Zalane lub częściowo zalane jaskinie morskie
- 8340 Stałe lodowce

9. LASY

▼ C1

Naturalna i półnaturalna roślinność leśna składająca się z rodzimych gatunków tworzących las wysokopienny z typowym podszytem i spełniająca następujące kryteria: rzadkie lub pozostałości po lasach i/lub obejmująca gatunki będące przedmiotem zainteresowania Wspólnoty.

▼ M3**90. Lasy Europy borealnej**

- 9010 * Tajga zachodnia
- 9020 * Fennoskandyjskie hemiborealne naturalne stare szerokolistne lasy liściaste (*Quercus*, *Tilia*, *Acer*, *Fraxinus* lub *Ulmus*) bogate w epifity
- 9030 * Naturalne lasy pierwotnych etapów wybrzeża pagórkowatego
- 9040 Nordyckie subalpejskie/subarktyczne lasy z *Betula pubescens* ssp. *czerepanovii*
- 9050 Fennoskandyjskie lasy z bogato występującymi ziołami z *Picea abies*
- 9060 Lasy iglaste na, lub połączone z glajofluwialnymi ozami
- 9070 Fennoskandyjskie zalesione pastwiska
- 9080 * Fennoskandyjskie liściaste lasy bagiennie

91. Lasy strefy umiarkowanej Europy

- 9110 Las bukowy *Luzulo-Fagetum*
- 9120 Atlantyckie acydofilne lasy bukowe z *Ilex* i czasami również z *Taxus* w podszyciu (*Quercion robori-petraeae* lub *Ilici-Fagenion*)
- 9130 Las bukowy *Asperulo-Fagetum*
- 9140 Środkowoeuropejskie subalpejskie lasy bukowe z *Acer* oraz *Rumex arifolius*
- 9150 Środkowoeuropejskie lasy bukowe na podłożu wapiennym z *Cephalanthero-Fagion*
- 9160 Subatlantyckie i środkowoeuropejskie lasy dębowe lub grądowe z *Carpinion betuli*
- 9170 Lasy grądowe z *Galio-Carpinetum*
- 9180 * Lasy *Tilio-Acerion* na stromych zboczach, piargach i urwiskach
- 9190 Stare acydofilne lasy dębowe z *Quercus robur* na piaszczystych równinach
- 91A0 Stare lasy dębowe z *Ilex* oraz *Blechnum* na Wyspach Brytyjskich
- 91B0 Termofilne lasy z *Fraxinus angustifolia*
- 91C0 * Las kaledoński
- 91D0 * Las bagienny
- 91E0 * Lasy aluwialne z *Alnus glutinosa* oraz *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 Nadbrzeżne lasy mieszane (łęgi) z *Quercus robur*, *Ulmus laevis* oraz *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* lub *Fraxinus angustifolia*, nad dużymi rzekami (*Ulmion minoris*)
- 91G0 * Pannońskie lasy z *Quercus petraea* oraz *Carpinus betulus*
- 91H0 * Pannońskie lasy z *Quercus pubescens*
- 91I0 * Euro-syberyjskie lasy stepowe z *Quercus* spp.

▼ **M3**

- 91J0 * Lasy *Taxus baccata* na Wyspach Brytyjskich
- 91K0 Lasy ilyryjskie z *Fagus sylvatica* (*Aremonio-Fagion*)
- 91L0 Ilyryjskie lasy grądowe (*Erythronio-Carpinion*)
- 91M0 Pannońsko-bałkańskie lasy dębowe
- 91N0 * Pannońskie zarośla na piaszczystych wydmach śródładowych (*Junipero-Populetum albae*)
- 91P0 Jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*)
- 91Q0 Zachodniokarpacki sosnowy bór z *Pinus sylvestris*
- 91R0 Dynaryjskie dolomickie lasy sosny zwyczajnej (*Genisto januensis-Pinetum*)
- 91S0 * Zachodno-pontycki las bukowy
- 91T0 Śródkowoeuropejskie lasy sosny zwyczajnej z porostami
- 91U0 Lasy sosnowe stepów sarmackich
- 91V0 Lasy bukowe Dacji (*Symphyto-Fagion*)
- 91W0 Mezyjskie lasy bukowe
- 91X0 * Lasy bukowe Dobrudży
- 91Y0 Dackie lasy grądowe
- 91Z0 Mezyjskie lasy z lipy srebrzystej
- 91AA * Wschodnie lasy dębowe
- 91BA Mezyjskie lasy jodłowe
- 91CA Rodopskie i bałkańskie lasy sosny zwyczajnej
- 92. Śródziemnomorskie lasy liściaste**
- 9210 * Apenińskie lasy bukowe z *Taxus* oraz *Ilex*
- 9220 * Apenińskie lasy bukowe z *Abies alba* oraz lasy bukowe z *Abies nebrodensis*
- 9230 Galicyjsko-portugalskie lasy dębowe z *Quercus robur* oraz *Quercus pyrenaica*
- 9240 Lasy z *Quercus faginea* oraz *Quercus canariensis* (Półwysep Iberyjski)
- 9250 Lasy z *Quercus trojana*
- 9260 Lasy z *Castanea sativa*
- 9270 Greckie lasy bukowe z *Abies borisii-regis*
- 9280 Lasy z *Quercus frainetto*
- 9290 Lasy z *Cupressus* (*Acero-Cupression*)
- 92A0 Lasy galeriowe z *Salix alba* oraz *Populus alba*
- 92B0 Formacje nadrzeczne nad okresowymi ciekami wodnymi obszaru śródziemnomorskiego z *Rhododendron ponticum*, *Salix* i innymi
- 92C0 Lasy z *Platanus orientalis* oraz *Liquidambar orientalis* (*Platanion orientalis*)
- 92D0 Śródziemnomorskie lasy nadrzeczne i zarośla wawrzynolistne (*Nerio-Tamaricetea* oraz *Securinegion tinctoriae*)
- 93. Śródziemnomorskie lasy twardolistne**
- 9310 Egejskie lasy z *Quercus brachyphylla*
- 9320 Lasy z *Olea* oraz *Ceratonia*
- 9330 Lasy z *Quercus suber*
- 9340 Lasy z *Quercus ilex* oraz *Quercus rotundifolia*
- 9350 Lasy z *Quercus macrolepis*
- 9360 * Makaronezyjskie laski wawrzynolistne (*Laurus*, *Ocotea*)

▼M3

- 9370 * Gaje palmowe z *Phoenix*
- 9380 Lasy z *Ilex aquifolium*
- 9390 * Zarośla i niska roślinność leśna z *Quercus alnifolia*
- 93A0 Laski z *Quercus infectoria* (*Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae*)
- 94. Umiarkowane górskie lasy iglaste**
- 9410 Acydofilne lasy *Picea* poziomów górskich do alpejskich (*Vaccinio-Piceetea*)
- 9420 Lasy alpejskie z *Larix decidua* oraz/lub *Pinus cembra*
- 9430 Subalpejskie oraz górskie lasy z *Pinus uncinata* (* na podłożach gipsowych i wapienowych)
- 95. Śródziemnomorskie i makaronezyjskie iglaste lasy górskie**
- 9510 * Południowoapenińskie lasy z *Abies alba*
- 9520 Lasy z *Abies pinsapo*
- 9530 * (Sub-) Śródziemnomorskie lasy sosnowe z endemiczną sosną czarną
- 9540 Śródziemnomorskie lasy sosnowe z endemiczną sosną mezogejską
- 9550 Kanaryjskie endemiczne lasy sosnowe
- 9560 * Endemiczne lasy śródziemnomorskie z *Juniperus* spp.
- 9570 * Lasy z *Tetraclinis articulata*
- 9580 * Śródziemnomorskie lasy z *Taxus baccata*
- 9590 * Lasy z *Cedrus brevifolia* (*Cedrosetum brevifoliae*)
- 95A0 Wysokogórskie śródziemnomorskie lasy z sosny zwyczajnej

▼ M3

ZAŁĄCZNIK II

▼ C1GATUNKI ROŚLIN I ZWIERZĄT BĘDĄCE PRZEDMIOTEM
ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, KTÓRYCH OCHRONA
WYMAGA WYZNACZENIA SPECJALNYCH OBSZARÓW OCHRONY▼ M3

Interpretacja

- (a) Załącznik II jest kontynuacją załącznika I dotyczącego ustanowienia spójnej sieci specjalnych obszarów ochrony,
- (b) Gatunki wyliczone w niniejszym załączniku określone są poprzez:
- nazwę gatunku lub podgatunku, lub
  - przez grupę gatunków należących do wyższego taksonu lub do wskazanej części tego taksonu.
- Skrót „spp.” po nazwie rodziny lub rodzaju oznacza wszystkie gatunki należące do tej rodziny lub rodzaju.

(c) Symbole

Symbol „*” przed nazwą gatunku oznacza, że jest to gatunek o znaczeniu priorytetowym.

Większość gatunków wymienionych w niniejszym załączniku jest również wymienionych w załączniku IV. Jeśli gatunek występujący w niniejszym załączniku nie występuje w załączniku IV ani w załączniku V, po nazwie gatunku występuje symbol (o); jeśli gatunek występujący w niniejszym załączniku występuje również w załączniku V, ale nie występuje w załączniku IV, po nazwie następuje symbol (V).

(a) **ZWIERZĘTA**

KRĘGOWCE

SSAKI

INSECTIVORA

Talpidae

Galemys pyrenaicus

CHIROPTERA

Rhinolophidae

Rhinolophus blasii

Rhinolophus euryale

Rhinolophus ferrumequinum

Rhinolophus hipposideros

Rhinolophus mehelyi

Vespertilionidae

Barbastella barbastellus

Miniopterus schreibersii

Myotis bechsteinii

Myotis blythii

Myotis capaccinii

Myotis dasycneme

Myotis emarginatus

Myotis myotis

Pteropodidae

Rousettus aegyptiacus

▼ **M3**

RODENTIA

Gliridae

Myomimus roachi

Sciuridae

* *Marmota marmota latirostris*

* *Pteromys volans (Sciuropterus russicus)*

Spermophilus citellus (Citellus citellus)

* *Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)*

Castoridae

Castor fiber (z wyjątkiem populacji estońskich, łotewskich, litewskich, fińskich oraz szwedzkich)

Cricetidae

Mesocricetus newtoni

Microtidae

Microtus cabreræ

* *Microtus oeconomus arenicola*

* *Microtus oeconomus mehelyi*

Microtus tataricus

Zapodidae

Sicista subtilis

CARNIVORA

Canidae

* *Alopex lagopus*

* *Canis lupus* (z wyjątkiem populacji estońskiej, populacje greckie: wyłącznie na południe od 39 równoleżnika; populacje hiszpańskie: wyłącznie na południe od Duero; populacje łotewskie, litewskie i fińskie).

Ursidae

* *Ursus arctos* (z wyjątkiem populacji estońskich, fińskich oraz szwedzkich)

Mustelidae

* *Gulo gulo*

Lutra lutra

Mustela eversmanni

* *Mustela lutreola*

Vormela peregusna

Felidae

Lynx lynx (z wyjątkiem populacji estońskich, łotewskich oraz fińskich)

* *Lynx pardinus*

Phocidae

Halichoerus grypus (V)

* *Monachus monachus*

Phoca hispida botnica (V)

* *Phoca hispida saimensis*

Phoca vitulina (V)

ARTIODACTYLA

Cervidae

▼ **M3**

* *Cervus elaphus corsicanus*

Rangifer tarandus fennicus (o)

Bovidae

* *Bison bonasus*

Capra aegagrus (populacje naturalne)

* *Capra pyrenaica pyrenaica*

Ovis gmelini musimon (*Ovis ammon musimon*) (populacje naturalne — Korsyka i Sardynia)

Ovis orientalis ophion (*Ovis gmelini ophion*)

* *Rupicapra pyrenaica ornata* (*Rupicapra rupicapra ornata*)

Rupicapra rupicapra balcanica

* *Rupicapra rupicapra tatrica*

CETACEA

Phocoena phocoena

Tursiops truncatus

GADY

CHELONIA (TESTUDINES)

Testudinidae

Testudo graeca

Testudo hermanni

Testudo marginata

Cheloniidae

* *Caretta caretta*

* *Chelonia mydas*

Emydidae

Emys orbicularis

Mauremys caspica

Mauremys leprosa

SAURIA

Lacertidae

Lacerta bonnali (*Lacerta monticola*)

Lacerta monticola

Lacerta schreiberi

Gallotia galloti insulanagae

* *Gallotia simonyi*

Podarcis lilfordi

Podarcis pityusensis

Scincidae

Chalcides simonyi (*Chalcides occidentalis*)

Gekkonidae

Phyllodactylus europaeus

OPHIDIA (SERPENTES)

Colubridae

* *Coluber cypriensis*

Elaphe quatuorlineata

▼ **M3***Elaphe situla** *Natrix natrix cypriaca*

Viperidae

* *Macrovipera schweizeri* (*Vipera lebetina schweizeri*)*Vipera ursinii* (z wyjątkiem *Vipera ursinii rakosiensis*)* *Vipera ursinii rakosiensis***PŁAZY**

CAUDATA

Salamandridae

*Chioglossa lusitanica**Mertensiella luschani* (*Salamandra luschani*)* *Salamandra aurorae* (*Salamandra atra aurorae*)*Salamandrina terdigitata**Triturus carnifex* (*Triturus cristatus carnifex*)*Triturus cristatus* (*Triturus cristatus cristatus*)*Triturus dobrogicus* (*Triturus cristatus dobrogicus*)*Triturus karelinii* (*Triturus cristatus karelinii*)*Triturus montandoni**Triturus vulgaris ampelensis*

Proteidae

* *Proteus anguinus*

Plethodontidae

*Hydromantes (Speleomantes) ambrosii**Hydromantes (Speleomantes) flavus**Hydromantes (Speleomantes) genei**Hydromantes (Speleomantes) imperialis**Hydromantes (Speleomantes) strinatii**Hydromantes (Speleomantes) supramontis*

ANURA

Discoglossidae

* *Alytes muletensis**Bombina bombina**Bombina variegata**Discoglossus galganoi* (w tym *Discoglossus „jeanneae”*)*Discoglossus montalentii**Discoglossus sardus*

Ranidae

Rana latastei

Pelobatidae

* *Pelobates fuscus insubricus***RYBY**

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

Eudontomyzon spp. (o)

▼ **M3**

Lampetra fluviatilis (V) (z wyjątkiem populacji fińskich i szwedzkich)

Lampetra planeri (o) (z wyjątkiem populacji estońskich, fińskich oraz szwedzkich)

Lethenteron zanandreae (V)

Petromyzon marinus (o) (z wyjątkiem populacji szwedzkich)

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

* *Acipenser naccarii*

* *Acipenser sturio*

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa spp. (V)

SALMONIFORMES

Salmonidae

Hucho hucho (populacje naturalne) (V)

Salmo macrostigma (o)

Salmo marmoratus (o)

Salmo salar (tylko w wodach słodkich) (V) (z wyjątkiem populacji fińskich)

Coregonidae

* *Coregonus oxyrhynchus* (anadromiczne populacje w niektórych sektorach Morza Północnego)

Umbridae

Umbra krameri (o)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Alburnus albidus (o) (*Alburnus vulturius*)

Anaecypris hispanica

Aspius aspius (V) (z wyjątkiem populacji fińskich)

Barbus comiza (V)

Barbus meridionalis (V)

Barbus plebejus (V)

Chalcalburnus chalcoides (o)

Chondrostoma genei (o)

Chondrostoma lusitanicum (o)

Chondrostoma polylepis (o) (w tym *C. willkommi*)

Chondrostoma soetta (o)

Chondrostoma toxostoma (o)

Gobio albipinnatus (o)

Gobio kessleri (o)

Gobio uranoscopus (o)

Iberocypris palaciosi (o)

* *Ladigesocypris ghigii* (o)

Leuciscus lucumonis (o)

Leuciscus souffia (o)

▼ M3*Pelecus cultratus* (V)*Phoxinellus* spp. (o)* *Phoxinus phoxinus**Rhodeus sericeus amarus* (o)*Rutilus pigus* (V)*Rutilus rubilio* (o)*Rutilus arcasii* (o)*Rutilus macrolepidotus* (o)*Rutilus lemmingii* (o)*Rutilus frisii meidingeri* (V)*Rutilus alburnoides* (o)*Scardinius graecus* (o)

Cobitidae

Cobitis elongata (o)*Cobitis taenia* (o) (z wyjątkiem populacji fińskich)*Cobitis trichonica* (o)*Misgurnus fossilis* (o)*Sabanejewia aurata* (o)*Sabanejewia larvata* (o) (*Cobitis larvata* oraz *Cobitis conspersa*)

SILURIFORMES

Siluridae

Silurus aristotelis (V)

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae

Aphanius iberus (o)*Aphanius fasciatus* (o)* *Valencia hispanica** *Valencia letourneuxi* (*Valencia hispanica*)

PERCIFORMES

Percidae

*Gymnocephalus baloni**Gymnocephalus schraetzer* (V)* *Romanichthys valsanicola**Zingel* spp. ((o) z wyjątkiem *Zingel asper* oraz *Zingel zingel* (V))

Gobiidae

Knipowitschia (Padogobius) panizzae (o)*Padogobius nigricans* (o)*Pomatoschistus canestrini* (o)

SCORPAENIFORMES

Cottidae

Cottus gobio (o) (z wyjątkiem populacji fińskich)*Cottus petiti* (o)

▼ M3

BEZKREĞOWCE

STAWONOĞI

CRUSTACEA

Decapoda

Austropotamobius pallipes (V)* *Austropotamobius torrentium* (V)

Isopoda

* *Armadillidium ghardalamensis*

INSECTA

Coleoptera

Agathidium pulchellum (o)*Bolbelasmus unicornis**Boros schneideri* (o)*Buprestis splendens**Carabus hampei**Carabus hungaricus** *Carabus menetriesi pacholei** *Carabus olympiae**Carabus variolosus**Carabus zawadzskii**Cerambyx cerdo**Corticaria planula* (o)*Cucujus cinnaberinus**Dorcadion fulvum cervae**Duvalius gebhardti**Duvalius hungaricus**Dytiscus latissimus**Graphoderus bilineatus**Leptodirus hochenwarti**Limoniscus violaceus* (o)*Lucanus cervus* (o)*Macroplea pubipennis* (o)*Mesosa myops* (o)*Morimus funereus* (o)* *Osmoderma eremita**Oxyporus mannerheimii* (o)*Pilemia tigrina** *Phryganophilus ruficollis**Probaticus subrugosus**Propomacrus cypriacus** *Pseudogaurotina excellens**Pseudoseriscius cameroni**Pytho kolwensis**Rhysodes sulcatus* (o)

▼ M3

* *Rosalia alpina*

Stephanopachys linearis (o)

Stephanopachys substriatus (o)

Xyletinus tremulicola (o)

Hemiptera

Aradus angularis (o)

Lepidoptera

Agriades glandon aquilo (o)

Arytrura musculus

* *Callimorpha (Euplagia, Panaxia) quadripunctaria* (o)

Catopta thrips

Chondrosoma fiduciarium

Clossiana improba (o)

Coenonympha oedippus

Colias myrmidone

Cucullia mixta

Dioszeghyana schmidtii

Erannis ankeraria

Erebia calcaria

Erebia christi

Erebia medusa polaris (o)

Eriogaster catax

Euphydryas (Eurodryas, Hypodryas) aurinia (o)

Glyphipterix loricatella

Gortyna borelii lunata

Graellsia isabellae (V)

Hesperia comma catena (o)

Hypodryas maturna

Leptidea morsei

Lignyopectera fumidaria

Lycaena dispar

Lycaena helle

Maculinea nausithous

Maculinea teleius

Melanargia arge

* *Nymphalis vaualbum*

Papilio hospiton

Phyllometra culminaria

Plebicula golgus

Polymixis rufocincta isolata

Polyommatus eroides

Pseudophilotes bavius

Xestia borealis (o)

Xestia brunneopicta (o)

▼ **M3**

* *Xylomoia strix*

Mantodea

Apteromantis aptera

Odonata

Coenagrion hylas (o)

Coenagrion mercuriale (o)

Coenagrion ornatum (o)

Cordulegaster heros

Cordulegaster trinacriae

Gomphus graslinii

Leucorrhinia pectoralis

Lindenia tetraphylla

Macromia splendens

Ophiogomphus cecilia

Oxygastra curtisii

Orthoptera

Baetica ustulata

Brachytrupes megacephalus

Isophya costata

Isophya harzi

Isophya stysi

Myrmecophilus baronii

Odontopodisma rubripes

Paracaloptenus caloptenoides

Pholidoptera transsylvanica

Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius

ARACHNIDA

Pseudoscorpiones

Anthrenochernes stellae (o)

MIĘCZAKI

GASTROPODA

Anisus vorticulus

Caseolus calculus

Caseolus commixta

Caseolus sphaerula

Chilostoma banaticum

Discula leacockiana

Discula tabellata

Discus guerinianus

Elona quimperiana

Geomalacus maculosus

Geomitra moniziana

Gibbula nivosa

* *Helicopsis striata austriaca* (o)

▼ **M3**

Hygromia kovacsi
Idiomela (Helix) subplicata
Lampedusa imitatrix
 * *Lampedusa melitensis*
Leiostyla abbreviata
Leiostyla cassida
Leiostyla corneocostata
Leiostyla gibba
Leiostyla lamellosa
 * *Paladilhia hungarica*
Sadleriana pannonica
Theodoxus transversalis
Vertigo angustior (o)
Vertigo genesii (o)
Vertigo geyeri (o)
Vertigo moulinsiana (o)

BIVALVIA

Unionoida

Margaritifera durrovensis (Margaritifera margaritifera) (V)
Margaritifera margaritifera (V)
Unio crassus

Dreissenidae

Congeria kusceri

(b) **ROŚLINY****PTERIDOPHYTA**

ASPLENIACEAE

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy
Asplenium adulterinum Milde

BLECHNACEAE

Woodwardia radicans (L.) Sm.

DICKSONIACEAE

Culcita macrocarpa C. Presl

DRYOPTERIDACEAE

Diplazium sibiricum (Turcz. ex Kunze) Kurata
 * *Dryopteris corleyi* Fraser-Jenk.
Dryopteris fragans (L.) Schott

HYMENOPHYLLACEAE

Trichomanes speciosum Willd.

ISOETACEAE

Isoetes boryana Durieu
Isoetes malinverniana Ces. & De Not.

MARSILEACEAE

Marsilea batardae Launert
Marsilea quadrifolia L.

▼ **M3**

Marsilea strigosa Willd.

OPHIOGLOSSACEAE

Botrychium simplex Hitchc.

Ophioglossum polyphyllum A. Braun

GYMNOSPERMAE

PINACEAE

* *Abies nebrodensis* (Lojac.) Mattei

ANGIOSPERMAE

ALISMATACEAE

* *Alisma wahlenbergii* (Holmberg) Juz.

Caldesia parnassifolia (L.) Parl.

Luronium natans (L.) Raf.

AMARYLLIDACEAE

Leucojum nicaeense Ard.

Narcissus asturiensis (Jordan) Pugsley

Narcissus calcicola Mendonça

Narcissus cyclamineus DC.

Narcissus fernandesii G. Pedro

Narcissus humilis (Cav.) Traub

* *Narcissus nevadensis* Pugsley

Narcissus pseudonarcissus L. subsp. *nobilis* (Haw.) A. Fernandes

Narcissus scaberulus Henriq.

Narcissus triandrus L. subsp. *capax* (Salisb.) D. A. Webb.

Narcissus viridiflorus Schousboe

ASCLEPIADACEAE

Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub

BORAGINACEAE

* *Anchusa crispa* Viv.

Echium russicum J.F.Gemlin

* *Lithodora nitida* (H. Ern) R. Fernandes

Myosotis lusitanica Schuster

Myosotis rehsteineri Wartm.

Myosotis retusifolia R. Afonso

Omphalodes kuzinskyanae Willk.

* *Omphalodes littoralis* Lehm.

* *Onosma tornensis* Javorka

Solenanthes albanicus (Degen & al.) Degen & Baldacci

* *Symphytum cycladense* Pawl.

CAMPANULACEAE

Adenophora lilifolia (L.) Ledeb.

Asyneuma giganteum (Boiss.) Bormm.

* *Campanula bohemica* Hruby

* *Campanula gelida* Kovanda

Campanula romanica Săvul.

▼ M3

- * *Campanula sabatia* De Not.
- * *Campanula serrata* (Kit.) Hendrych
- Campanula zoysii* Wulfen
- Jasione crispa* (Pourret) Samp. subsp. *serpentinica* Pinto da Silva
- Jasione lusitanica* A. DC.

CARYOPHYLLACEAE

- Arenaria ciliata* L. subsp. *pseudofrigida* Ostenf. & O.C. Dahl
- Arenaria humifusa* Wahlenberg
- * *Arenaria nevadensis* Boiss. & Reuter
- Arenaria provincialis* Chater & Halliday
- * *Cerastium alsinifolium* Tausch *Cerastium dinaricum* G. Beck & Szysz.
- Dianthus arenarius* L. subsp. *arenarius*
- * *Dianthus arenarius* subsp. *bohemicus* (Novak) O.Schwarz
- Dianthus cintranus* Boiss. & Reuter subsp. *cintranus* Boiss. & Reuter
- * *Dianthus diutinus* Kit.
- * *Dianthus lumnitzeri* Wiesb.
- Dianthus marizii* (Samp.) Samp.
- * *Dianthus moravicus* Kovanda
- * *Dianthus nitidus* Waldst. et Kit.
- Dianthus plumarius* subsp. *regis-stephani* (Rapcs.) Baksay
- Dianthus rupicola* Biv.
- * *Gypsophila papillosa* P. Porta
- Herniaria algarvica* Chaudhri
- * *Herniaria latifolia* Lapeyr. subsp. *litardierei* Gamis
- Herniaria lusitanica* (Chaudhri) subsp. *berlengiana* Chaudhri
- Herniaria maritima* Link
- * *Minuartia smejkalii* Dvorakova
- Moehringia jankae* Griseb. ex Janka
- Moehringia lateriflora* (L.) Fenzl.
- Moehringia tommasinii* Marches.
- Moehringia villosa* (Wulfen) Fenzl
- Petrocoptis grandiflora* Rothm.
- Petrocoptis montsicciana* O. Bolos & Rivas Mart.
- Petrocoptis pseudoviscosa* Fernández Casas
- Silene furcata* Rafin. subsp. *angustiflora* (Rupr.) Walters
- * *Silene hicesiae* Brullo & Signorello
- Silene hifacensis* Rouy ex Willk.
- * *Silene holzmanii* Heldr. ex Boiss.
- Silene longicilia* (Brot.) Otth.
- Silene mariana* Pau
- * *Silene orphanidis* Boiss
- * *Silene rothmaleri* Pinto da Silva
- * *Silene velutina* Pourret ex Loisel.

CHENOPODIACEAE

▼M3

- * *Bassia (Kochia) saxicola* (Guss.) A. J. Scott
- * *Cremnophyton lanfrancoi* Brullo et Pavone
- * *Salicornia veneta* Pignatti & Lausi

CISTACEAE

- Cistus palhinhae* Ingram
- Halimium verticillatum* (Brot.) Sennen
- Helianthemum alypoides* Losa & Rivas Goday
- Helianthemum caput-felis* Boiss.
- * *Tuberaria major* (Willk.) Pinto da Silva & Rozeira

COMPOSITAE

- * *Anthemis glaberrima* (Rech. f.) Greuter
- Artemisia campestris* L. subsp. *bottnica* A.N. Lundström ex Kindb.
- * *Artemisia granatensis* Boiss.
- * *Artemisia laciniata* Willd.
- Artemisia oelandica* (Besser) Komaror
- * *Artemisia pancicii* (Janka) Ronn.
- * *Aster pyrenaicus* Desf. ex DC
- * *Aster sorrentinii* (Tod) Lojac.
- Carlina onopordifolia* Besser
- * *Carduus myriacanthus* Salzm. ex DC.
- * *Centaurea alba* L. subsp. *heldreichii* (Halacsy) Dostal
- * *Centaurea alba* L. subsp. *princeps* (Boiss. & Heldr.) Gugler
- * *Centaurea akamantis* T. Georgiadis & G. Chatzikyriakou
- * *Centaurea attica* Nyman subsp. *megarensis* (Halacsy & Hayek) Dostal
- * *Centaurea balearica* J. D. Rodriguez
- * *Centaurea borjae* Valdes-Berm. & Rivas Goday
- * *Centaurea citricolor* Font Quer
- Centaurea corymbosa* Pourret
- Centaurea gadorensis* G. Blanca
- * *Centaurea horrida* Badaro
- Centaurea immanuelis-loewii* Degen
- Centaurea jankae* Brandza
- * *Centaurea kalambakensis* Freyn & Sint.
- Centaurea kartschiana* Scop.
- * *Centaurea lactiflora* Halacsy
- Centaurea micrantha* Hoffmanns. & Link subsp. *herminii* (Rouy) Dostál
- * *Centaurea niederi* Heldr.
- * *Centaurea peucedanifolia* Boiss. & Orph.
- * *Centaurea pinnata* Pau
- Centaurea pontica* Prodan & E. I. Nyárády
- Centaurea pulvinata* (G. Blanca) G. Blanca
- Centaurea rothmalerana* (Arènes) Dostál
- Centaurea vicentina* Mariz
- Cirsium brachycephalum* Juratzka

▼ M3

- * *Crepis crocifolia* Boiss. & Heldr.
- Crepis granatensis* (Willk.) B. Blanca & M. Cueto
- Crepis pusilla* (Sommier) Merxmüller
- Crepis tectorum* L. subsp. *nigrescens*
- Erigeron frigidus* Boiss. ex DC.
- * *Helichrysum melitense* (Pignatti) Brullo et al
- Hymenostemma pseudanthemis* (Kunze) Willd.
- Hyoseris frutescens* Brullo et Pavone
- * *Jurinea cyanooides* (L.) Reichenb.
- * *Jurinea fontqueri* Cuatrec.
- * *Lamyropsis microcephala* (Moris) Dittrich & Greuter
- Leontodon microcephalus* (Boiss. ex DC.) Boiss.
- Leontodon boryi* Boiss.
- * *Leontodon siculus* (Guss.) Finch & Sell
- Leuzea longifolia* Hoffmanns. & Link
- Ligularia sibirica* (L.) Cass.
- * *Palaeocyanus crassifolius* (Bertoloni) Dostal
- Santolina impressa* Hoffmanns. & Link
- Santolina semidentata* Hoffmanns. & Link
- Saussurea alpina* subsp. *esthonica* (Baer ex Rupr) Kupffer
- * *Senecio elodes* Boiss. ex DC.
- Senecio jacobea* L. subsp. *gotlandicus* (Neuman) Sterner
- Senecio nevadensis* Boiss. & Reuter
- * *Serratula lycopifolia* (Vill.) A.Kern
- Tephroses longifolia* (Jacq.) Griseb et Schenk subsp. *moravica*

CONVOLVULACEAE

- * *Convolvulus argyrotamnus* Greuter
- * *Convolvulus fernandesii* Pinto da Silva & Teles

CRUCIFERAE

- Alyssum pyrenaicum* Lapeyr.
- * *Arabis kennedyae* Meikle
- Arabis sadina* (Samp.) P. Cout.
- Arabis scopoliana* Boiss
- * *Biscutella neustriaca* Bonnet
- Biscutella vinentina* (Samp.) Rothm.
- Boleum asperum* (Pers.) Desvaux
- Brassica glabrescens* Poldini
- Brassica hilarionis* Post
- Brassica insularis* Moris
- * *Brassica macrocarpa* Guss.
- Braya linearis* Rouy
- * *Cochlearia polonica* E. Fröhlich
- * *Cochlearia tatrae* Borbas
- * *Coincya rupestris* Rouy

▼ M3

- * *Coronopus navasii* Pau
- Crambe tataria* Sebeok
- Diplotaxis ibicensis* (Pau) Gómez-Campo
- * *Diplotaxis siettiana* Maire
- Diplotaxis vicentina* (P. Cout.) Rothm.
- Draba cacuminum* Elis Ekman
- Draba cinerea* Adams
- Draba dorneri* Heuffel.
- Erucastrum palustre* (Pirona) Vis.
- * *Erysimum pienenicum* (Zapal.) Pawl.
- * *Iberis arbuscula* Runemark
- Iberis procumbens* Lange subsp. *microcarpa* Franco & Pinto da Silva
- * *Jonopsidium acaule* (Desf.) Reichenb.
- Jonopsidium savianum* (Caruel) Ball ex Arcang.
- Rhynchosinapis erucastrum* (L.) Dandy ex Clapham subsp. *cintrana* (Coutinho) Franco & P. Silva (*Coincya cintrana* (P. Cout.) Pinto da Silva)
- Sisymbrium cavanillesianum* Valdés & Castroviejo
- Sisymbrium supinum* L.
- Thlaspi jankae* A.Kern.

CYPERACEAE

- Carex holostoma* Drejer
- * *Carex panormitana* Guss.
- Eleocharis carniolica* Koch

DIOSCOREACEAE

- * *Borderea chouardii* (Gaussen) Heslot

DROSERACEAE

- Aldrovanda vesiculosa* L.

ELATINACEAE

- Elatine gussonei* (Sommier) Brullo et al

ERICACEAE

- Rhododendron luteum* Sweet

EUPHORBIACEAE

- * *Euphorbia margalidiana* Kuhbier & Lewejohann
- Euphorbia transtagana* Boiss.

GENTIANACEAE

- * *Centaurium rigualii* Esteve
- * *Centaurium somedanum* Lainz
- Gentiana ligustica* R. de Vilm. & Chopinet
- Gentianella anglica* (Pugsley) E. F. Warburg
- * *Gentianella bohémica* Skalicky

GERANIACEAE

- * *Erodium astragaloides* Boiss. & Reuter
- Erodium paularense* Fernández-González & Izco
- * *Erodium rupicola* Boiss.

GLOBULARIACEAE

▼M3

* *Globularia stygia* Orph. ex Boiss.

GRAMINEAE

Arctagrostis latifolia (R. Br.) Griseb.

Arctophila fulva (Trin.) N. J. Anderson

Avenula hackelii (Henriq.) Holub

Bromus grossus Desf. ex DC.

Calamagrostis chalybaea (Laest.) Fries

Cinna latifolia (Trev.) Griseb.

Coleanthus subtilis (Tratt.) Seidl

Festuca brigantina (Markgr.-Dannenb.) Markgr.-Dannenb.

Festuca duriotagana Franco & R. Afonso

Festuca elegans Boiss.

Festuca henriquesii Hack.

Festuca summilusitana Franco & R. Afonso

Gaudinia hispanica Stace & Tutin

Holcus setiglumis Boiss. & Reuter subsp. *duriensis* Pinto da Silva

Micropyropsis tuberosa Romero — Zarco & Cabezudo

Poa granitica Br.-Bl. subsp. *disparilis* (E. I. Nyárády) E. I. Nyárády

* *Poa riphaea* (Ascher et Graebner) Fritsch

Pseudarrhenatherum pallens (Link) J. Holub

Puccinellia phryganodes (Trin.) Scribner + Merr.

Puccinellia pungens (Pau) Paunero

* *Stipa austroitalica* Martinovsky

* *Stipa bavarica* Martinovsky & H. Scholz

Stipa danubialis Dihoru & Roman

* *Stipa styriaca* Martinovsky

* *Stipa veneta* Moraldo

* *Stipa zalesskii* Wilensky

Trisetum subalpestre (Hartman) Neuman

GROSSULARIACEAE

* *Ribes sardoum* Martelli

HIPPURIDACEAE

Hippuris tetraphylla L. Fil.

HYPERICACEAE

* *Hypericum aciferum* (Greuter) N.K.B. Robson

IRIDACEAE

Crocus cyprius Boiss. et Kotschy

Crocus hartmannianus Holmboe

Gladiolus palustris Gaud.

Iris aphylla L. subsp. *hungarica* Hegi

Iris humilis Georgi subsp. *arenaria* (Waldst. et Kit.) A. et D.Löve

JUNCACEAE

Juncus valvatus Link

Luzula arctica Blytt

▼ M3

LABIATAE

- Dracocephalum austriacum* L.
 * *Micromeria taygetea* P. H. Davis
Nepeta dirphyia (Boiss.) Heldr. ex Halacsy
 * *Nepeta sphaciotica* P. H. Davis
Origanum dictamnus L.
Phlomis brevibracteata Turrit
Phlomis cypria Post
Salvia veneris Hedge
Sideritis cypria Post
Sideritis incana subsp. *glauca* (Cav.) Malagarriga
Sideritis javalambrensis Pau
Sideritis serrata Cav. ex Lag.
Teucrium lepicephalum Pau
Teucrium turredanum Losa & Rivas Goday
 * *Thymus camphoratus* Hoffmanns. & Link
Thymus carnosus Boiss.
 * *Thymus lotocephalus* G. López & R. Morales (*Thymus cephalotos* L.)

LEGUMINOSAE

- Anthyllis hystrix* Cardona, Contandr. & E. Sierra
 * *Astragalus algarbiensis* Coss. ex Bunge
 * *Astragalus aquilanus* Anzalone
Astragalus centralpinus Braun-Blanquet
 * *Astragalus macrocarpus* DC. subsp. *lefkarensis*
 * *Astragalus maritimus* Moris
Astragalus peterfii Jáv.
Astragalus tremolsianus Pau
 * *Astragalus verrucosus* Moris
 * *Cytisus aeolicus* Guss. ex Lindl.
Genista dorycnifolia Font Quer
Genista holopetala (Fleischm. ex Koch) Baldacci
Melilotus segetalis (Brot.) Ser. subsp. *fallax* Franco
 * *Ononis hackelii* Lange
Trifolium saxatile All.
 * *Vicia bifoliolata* J.D. Rodríguez

LENTIBULARIACEAE

- * *Pinguicula crystallina* Sm.
Pinguicula nevadensis (Lindb.) Casper

LILIACEAE

- Allium grosii* Font Quer
 * *Androcymbium rechingeri* Greuter
 * *Asphodelus bento-rainhae* P. Silva
 * *Chionodoxa lochiai* Meikle in Kew Bull.
Colchicum arenarium Waldst. et Kit.

▼ M3

Hyacinthoides vicentina (Hoffmans. & Link) Rothm.

* *Muscari gussonei* (Parl.) Tod.

Scilla litardierei Breist.

* *Scilla morrisii* Meikle

Tulipa cypria Stapf

Tulipa hungarica Borbas

LINACEAE

* *Linum dolomiticum* Borbas

* *Linum muelleri* Moris (*Linum maritimum muelleri*)

LYTHRACEAE

* *Lythrum flexuosum* Lag.

MALVACEAE

Kosteletzkya pentacarpos (L.) Ledeb.

NAJADACEAE

Najas flexilis (Willd.) Rostk. & W.L. Schmidt

Najas tenuissima (A. Braun) Magnus

OLEACEAE

Syringa josikaea Jacq. Fil. ex Reichenb.

ORCHIDACEAE

Anacamptis urvilleana Sommier et Caruana Gatto

Calypso bulbosa L.

* *Cephalanthera cucullata* Boiss. & Heldr.

Cypripedium calceolus L.

Dactylorhiza kalopissii E.Nelson

Gymnigritella runei Teppner & Klein

Himantoglossum adriaticum Baumann

Himantoglossum caprinum (Bieb.) V.Koch

Liparis loeselii (L.) Rich.

* *Ophrys kotschyi* H.Fleischm. et Soo

* *Ophrys lumulata* Parl.

Ophrys melitensis (Salkowski) J et P Devillers-Terschuren

Platanthera obtusata (Pursh) subsp. *oligantha* (Turez.) Hulten

OROBANCHACEAE

Orobanche densiflora Salzm. ex Reut.

PAEONIACEAE

Paeonia cambessedesii (Willk.) Willk.

Paeonia clusii F.C. Stern subsp. *rhodia* (Stearn) Tzanoudakis

Paeonia officinalis L. subsp. *banatica* (Rachel) Soo

Paeonia parnassica Tzanoudakis

PALMAE

Phoenix theophrasti Greuter

PAPAVERACEAE

Corydalis gotlandica Lidén

Papaver laestadianum (Nordh.) Nordh.

▼M3

Papaver radicum Rottb. subsp. *hyperboreum* Nordh.

PLANTAGINACEAE

Plantago algarbiensis Sampaio (*Plantago bracteosa* (Willk.) G. Sampaio)

Plantago almogravensis Franco

PLUMBAGINACEAE

Armeria berlengensis Daveau

* *Armeria helodes* Martini & Pold

Armeria neglecta Girard

Armeria pseudarmeria (Murray) Mansfeld

* *Armeria rouyana* Daveau

Armeria soleirolii (Duby) Godron

Armeria velutina Welw. ex Boiss. & Reuter

Limonium dodartii (Girard) O. Kuntze subsp. *lusitanicum* (Daveau) Franco

* *Limonium insulare* (Beg. & Landi) Arrig. & Diana

Limonium lanceolatum (Hoffmans. & Link) Franco

Limonium multiflorum Erben

* *Limonium pseudolaetum* Arrig. & Diana

* *Limonium strictissimum* (Salzmann) Arrig.

POLYGONACEAE

Persicaria foliosa (H. Lindb.) Kitag.

Polygonum praelongum Coode & Cullen

Rumex rupestris Le Gall

PRIMULACEAE

Androsace mathildae Levier

Androsace pyrenaica Lam.

* *Cyclamen fatrense* Halda et Sojak

* *Primula apennina* Widmer

Primula carniolica Jacq.

Primula nutans Georgi

Primula palinuri Petagna

Primula scandinavica Bruun

Soldanella villosa Darracq.

RANUNCULACEAE

* *Aconitum corsicum* Gayer (*Aconitum napellus* subsp. *corsicum*)

Aconitum firmum (Reichenb.) Neilr subsp. *moravicum* Skalicky

Adonis distorta Ten.

Aquilegia bertolonii Schott

Aquilegia kitaibelii Schott

* *Aquilegia pyrenaica* D.C. subsp. *cazorlensis* (Heywood) Galiano

* *Consolida samia* P.H. Davis

* *Delphinium caseyi* B.L.Burt

Pulsatilla grandis Wenderoth *Pulsatilla patens* (L.) Miller

* *Pulsatilla pratensis* (L.) Miller subsp. *hungarica* Soo

* *Pulsatilla slavica* G.Reuss.

▼ M3

- * *Pulsatilla subslavica* Futak ex Goliasova
- Pulsatilla vulgaris* Hill. subsp. *gotlandica* (Johanss.) Zaemelis & Paegle
- Ranunculus kykkoensis* Meikle
- Ranunculus lapponicus* L.
- * *Ranunculus weyleri* Mares

RESEDACEAE

- * *Reseda decursiva* Forssk.

ROSACEAE

- Agrimonia pilosa* Ledebour
- Potentilla delphinensis* Gren. & Godron
- Potentilla emilii-popii* Nyárády
- * *Pyrus magyarica* Terpo
- Sorbus teodorii* Liljefors

RUBIACEAE

- Galium cracoviense* Ehrend.
- * *Galium litorale* Guss.
- Galium moldavicum* (Dobrescu) Franco
- * *Galium sudeticum* Tausch
- * *Galium viridiflorum* Boiss. & Reuter

SALICACEAE

- Salix salvifolia* Brot. subsp. *australis* Franco

SANTALACEAE

- Thesium ebracteatum* Hayne

SAXIFRAGACEAE

- Saxifraga berica* (Beguinot) D.A. Webb
- Saxifraga florulenta* Moretti
- Saxifraga hirculus* L.
- Saxifraga osloënsis* Knaben
- Saxifraga tombeanensis* Boiss. ex Engl.

SCROPHULARIACEAE

- Antirrhinum charidemi* Lange
- Chaenorrhinum serpyllifolium* (Lange) Lange subsp. *lusitanicum* R. Fernandes
- * *Euphrasia genargentea* (Feoli) Diana
- Euphrasia marchesettii* Wettst. ex Marches.
- Linaria algarviana* Chav.
- Linaria coutinhoi* Valdés
- Linaria loeselii* Schweigger
- * *Linaria ficalhoana* Rouy
- Linaria flava* (Poiret) Desf.
- * *Linaria hellenica* Turrill
- Linaria pseudolaxiflora* Lojacono
- * *Linaria ricardoi* Cout.
- Linaria tonzigii* Lona
- * *Linaria tursica* B. Valdés & Cabezudo

▼ M3

Odontites granatensis Boiss.
 * *Pedicularis sudetica* Willd.
Rhinanthus oesilensis (Ronniger & Saarsoo) Vassilcz
Tozzia carpathica Wol.
Verbascum litigiosum Samp.
Veronica micrantha Hoffmanns. & Link
 * *Veronica oetaea* L.-A. Gustavsson

SOLANACEAE

* *Atropa baetica* Willk.

THYMELAEACEAE

* *Daphne arbuscula* Celak
Daphne petraea Leybold
 * *Daphne rodriguezii* Texidor

ULMACEAE

Zelkova abelicea (Lam.) Boiss.

UMBELLIFERAE

* *Angelica heterocarpa* Lloyd
Angelica palustris (Besser) Hoffm.
 * *Apium bermejoi* Llorens
Apium repens (Jacq.) Lag.
Athamanta cortiana Ferrarini
 * *Bupleurum capillare* Boiss. & Heldr.
 * *Bupleurum kakiskalae* Greuter
Eryngium alpinum L.
 * *Eryngium viviparum* Gay
 * *Ferula sadleriana* Lebed.
Hladnikia pastinacifolia Reichenb.
 * *Laserpitium longiradium* Boiss.
 * *Naufraga balearica* Constans & Cannon
 * *Oenanthe conioides* Lange
Petagnia saniculifolia Guss.
Rouya polygama (Desf.) Coincy
 * *Seseli intricatum* Boiss.
Seseli leucospermum Waldst. et Kit
Thorella verticillatimundata (Thore) Briq.

VALERIANACEAE

Centranthus trinervis (Viv.) Beguinot

VIOLACEAE

Viola delphinantha Boiss.
 * *Viola hispida* Lam.
Viola jaubertiana Mares & Vigineix
Viola rupestris F.W. Schmidt subsp. *relicta* Jalas

ROŚLINY NIŻSZE

BRYOPHYTA

▼ M3

- Bruchia vogesiaca* Schwaegr. (o)
Bryhnia novae-angliae (Sull. & Lesq.) Grout (o)
 * *Bryoerythrophyllum campylocarpum* (C. Müll.) Crum. (*Bryoerythrophyllum machadoanum* (Sergio) M. O. Hill) (o)
Buxbaumia viridis (Moug.) Moug. & Nestl. (o)
Cephalozia macounii (Aust.) Aust. (o)
Cynodontium suecicum (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag. (o)
Dichelyma capillaceum (Dicks) Myr. (o)
Dicranum viride (Sull. & Lesq.) Lindb. (o)
Distichophyllum carinatum Dix. & Nich. (o)
Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus (Mitt.) Warnst. (o)
Encalypta mutica (I. Hagen) (o)
Hamatocaulis lapponicus (Norrl.) Hedenäs (o)
Herzogiella turfacea (Lindb.) I. Wats. (o)
Hygrohypnum montanum (Lindb.) Broth. (o)
Jungermannia handelii (Schiffn.) Amak. (o)
Mannia triandra (Scop.) Grolle (o)
 * *Marsupella profunda* Lindb. (o)
Meesia longiseta Hedw. (o)
Nothothylas orbicularis (Schwein.) Sull. (o)
Ochyraea tatrensis Vana (o)
Orthothecium lapponicum (Schimp.) C. Hartm. (o)
Orthotrichum rogeri Brid. (o)
Petalophyllum ralfsii (Wils.) Nees & Gott. (o)
Plagiomnium drummondii (Bruch & Schimp.) T. Kop. (o)
Riccia breidleri Jur. (o)
Riella helicophylla (Bory & Mont.) Mont. (o)
Scapania massolongi (K. Müll.) K. Müll. (o)
Sphagnum pylaisii Brid. (o)
Tayloria rudolphiana (Garov) B. & S. (o)
Tortella rigens (N. Alberts) (o)

GATUNKI REGIONU MAKARONEZYJSKIEGO

PTERIDOPHYTA

HYMENOPHYLLACEAE

- Hymenophyllum maderensis* Gibby & Lovis

DRYOPTERIDACEAE

- * *Polystichum drepanum* (Sw.) C. Presl.

ISOETACEAE

- Isoetes azorica* Durieu & Paiva ex Milde

MARSILEACEAE

- * *Marsilea azorica* Launert & Paiva

ANGIOSPERMAE

ASCLEPIADACEAE

- Caralluma burchardii* N. E. Brown

- * *Ceropegia chrysantha* Svent.

▼ M3

BORAGINACEAE

- Echium candicans* L. fil.
 * *Echium gentianoides* Webb & Coincy
Myosotis azorica H. C. Watson
Myosotis maritima Hochst. in Seub.

CAMPANULACEAE

- * *Azorina vidalii* (H. C. Watson) Feer
Musschia aurea (L. f.) DC.
 * *Musschia wollastonii* Lowe

CAPRIFOLIACEAE

- * *Sambucus palmensis* Link

CARYOPHYLLACEAE

- Spergularia azorica* (Kindb.) Lebel

CELASTRACEAE

- Maytenus umbellata* (R. Br.) Mabb.

CHENOPODIACEAE

- Beta patula* Ait.

CISTACEAE

- Cistus chinamadensis* Banares & Romero
 * *Helianthemum bystropogophyllum* Svent.

COMPOSITAE

- Andryala crithmifolia* Ait.
 * *Argyranthemum lidii* Humphries
Argyranthemum thalassophyllum (Svent.) Hump.
Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries
 * *Atractylis arbuscula* Svent. & Michaelis
Atractylis preauxiana Schultz.
Calendula maderensis DC.
Cheirolophus duranii (Burchard) Holub
Cheirolophus ghomerytus (Svent.) Holub
Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub
Cheirolophus massonianus (Lowe) Hansen & Sund.
Cirsium latifolium Lowe
Helichrysum gossypinum Webb
Helichrysum monogynum Burt & Sund.
Hypochoeris oligocephala (Svent. & Bramw.) Lack
 * *Lactuca watsoniana* Trel.
 * *Onopordum nogalesii* Svent.
 * *Onopordum carduelinum* Bolle
 * *Pericallis hadrosoma* (Svent.) B. Nord.
Phagnalon benettii Lowe
Stemmacantha cynaroides (Chr. Son. in Buch) Ditt
Sventenia bupleuroides Font Quer
 * *Tanacetum ptarmiciflorum* Webb & Berth

▼ M3

CONVOLVULACEAE

- * *Convolvulus caput-medusae* Lowe
- * *Convolvulus lopez-socasii* Svent.
- * *Convolvulus massonii* A. Dietr.

CRASSULACEAE

- Aeonium gomeraense* Praeger
- Aeonium saundersii* Bolle
- Aichryson dumosum* (Lowe) Praeg.
- Monanthes wildpretii* Banares & Scholz
- Sedum brissemoretii* Raymond-Hamet

CRUCIFERAE

- * *Crambe arborea* Webb ex Christ
- Crambe laevigata* DC. ex Christ
- * *Crambe sventenii* R. Petters ex Bramwell & Sund.
- * *Parolinia schizogynoides* Svent.
- Sinapidendron rupestre* (Ait.) Lowe

CYPERACEAE

- Carex malato-belizii* Raymond

DIPSACACEAE

- Scabiosa nitens* Roemer & J. A. Schultes

ERICACEAE

- Erica scoparia* L. subsp. *azorica* (Hochst.) D. A. Webb

EUPHORBIACEAE

- * *Euphorbia handiensis* Burchard
- Euphorbia lambii* Svent.
- Euphorbia stygiana* H. C. Watson

GERANIACEAE

- * *Geranium maderense* P. F. Yeo

GRAMINEAE

- Deschampsia maderensis* (Haeck. & Born.) Buschm.
- Phalaris maderensis* (Menezes) Menezes

GLOBULARIACEAE

- * *Globularia ascanii* D. Bramwell & Kunkel
- * *Globularia sarcophylla* Svent.

LABIATAE

- * *Sideritis cystosiphon* Svent.
- * *Sideritis discolor* (Webb ex de Noe) Bolle
- Sideritis infernalis* Bolle
- Sideritis marmorea* Bolle
- Teucrium abutiloides* L'Hér.
- Teucrium betonicum* L'Hér.

LEGUMINOSAE

- * *Anagyris latifolia* Brouss. ex. Willd.
- Anthyllis lemmaniana* Lowe

▼M3

* *Dorycnium spectabile* Webb & Berthel

* *Lotus azoricus* P. W. Ball

Lotus callis-viridis D. Bramwell & D. H. Davis

* *Lotus kunkelii* (E. Chueca) D. Bramwell & al.

* *Teline rosmarinifolia* Webb & Berthel.

* *Teline salsoloides* Arco & Acebes.

Vicia dennesiana H. C. Watson

LILIACEAE

* *Androcymbium psammophilum* Svent.

Scilla maderensis Menezes

Semele maderensis Costa

LORANTHACEAE

Arceuthobium azoricum Wiens & Hawksw.

MYRICACEAE

* *Myrica rivas-martinezii* Santos.

OLEACEAE

Jasminum azoricum L.

Picconia azorica (Tutin) Knobl.

ORCHIDACEAE

Goodyera macrophylla Lowe

PITTOSPORACEAE

* *Pittosporum coriaceum* Dryand. ex. Ait.

PLANTAGINACEAE

Plantago malato-belizii Lawalree

PLUMBAGINACEAE

* *Limonium arborescens* (Brouss.) Kuntze

Limonium dendroides Svent.

* *Limonium spectabile* (Svent.) Kunkel & Sunding

* *Limonium sventenii* Santos & Fernández Galván

POLYGONACEAE

Rumex azoricus Rech. fil.

RHAMNACEAE

Frangula azorica Tutin

ROSACEAE

* *Bencomia brachystachya* Svent.

Bencomia sphaerocarpa Svent.

* *Chamaemeles coriacea* Lindl.

Dendriopoterium pulidoi Svent.

Marcetella maderensis (Born.) Svent.

Prunus lusitanica L. subsp. *azorica* (Mouillef.) Franco

Sorbus maderensis (Lowe) Dode

SANTALACEAE

Kunkeliella subsucculenta Kammer

SCROPHULARIACEAE

▼ M3

- * *Euphrasia azorica* H.C. Watson
- Euphrasia grandiflora* Hochst. in Seub.
- * *Isoplexis chalcantha* Svent. & O'Shanahan
- Isoplexis isabelliana* (Webb & Berthel.) Masferrer
- Odontites holliana* (Lowe) Benth.
- Sibthorpia peregrina* L.

SOLANACEAE

- * *Solanum lidii* Sunding

UMBELLIFERAE

- Ammi trifoliatum* (H. C. Watson) Trelease
- Bupleurum handiense* (Bolle) Kunkel
- Chaerophyllum azoricum* Trelease
- Ferula latipinna* Santos
- Melanoselinum decipiens* (Schrader & Wendl.) Hoffm.
- Monizia edulis* Lowe
- Oenanthe divaricata* (R. Br.) Mabb.
- Sanicula azorica* Guthnick ex Seub.

VIOLACEAE

- Viola paradoxa* Lowe

ROŚLINY NIŻSZE

BRYOPHYTA

- * *Echinodium spinosum* (Mitt.) Jur. (o)
- * *Thamnobryum fernandesii* Sergio (o)

ZAŁĄCZNIK III

**KRYTERIA WYBORU TERENÓW KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO
OKREŚLENIA JAKO TERENY MAJĄCE ZNACZENIE DLA
WSPÓLNOTY I WYZNACZENIA JAKO SPECJALNE OBSZARY
OCHRONY**

ETAP 1: Ocena na szczeblu krajowym względnego znaczenia terenów dla każdego z typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I i każdego gatunku z załącznika II (w tym typów siedlisk i gatunków o znaczeniu priorytetowym)

A. *Kryteria oceny terenów dla danego typu siedliska przyrodniczego z załącznika I*

- a) Stopień reprezentatywności typu siedliska przyrodniczego na terenie.
- b) Obszar terenu obejmujący typ siedliska przyrodniczego w stosunku do całkowitej powierzchni obejmującej typ siedliska przyrodniczego w obrębie terytorium państwa.
- c) Poziom ochrony struktury i funkcji danego typu siedliska przyrodniczego i możliwości odtworzenia.
- d) Ocena globalna wartości terenu dla ochrony danego typu siedliska przyrodniczego.

B. *Kryteria oceny terenu dla danego gatunku z załącznika II*

- a) Wielkość i zagęszczenie populacji gatunku żyjącej w obrębie terenu w stosunku do populacji żyjących w obrębie terytorium państwa.
- b) Poziom ochrony cech siedliska, które są ważne dla danego gatunku i możliwości odbudowy.
- c) Stopień odizolowania populacji żyjącej w obrębie terenu w stosunku do naturalnego zasięgu gatunku.
- d) Ocena globalna wartości terenu dla ochrony danego gatunku.

C. Na podstawie tych kryteriów Państwa Członkowskie sklasyfikują tereny, które proponują do umieszczenia w wykazach krajowych, kwalifikujące się do określenia jako tereny mające znaczenie dla Wspólnoty zgodnie z ich względną wartością dla ochrony każdego z typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I lub każdego gatunku z załącznika II.

D. Ten wykaz stanowi listę terenów obejmujących typy siedlisk przyrodniczych o znaczeniu priorytetowym i gatunki o znaczeniu priorytetowym, wybranych przez Państwa Członkowskie na podstawie kryteriów zawartych w A i B.

ETAP 2: Ocena znaczenia dla Wspólnoty terenów zamieszczonych w wykazach krajowych

1. Wszystkie tereny wskazane przez Państwa Członkowskie w etapie 1, które zawierają typy siedlisk przyrodniczych o znaczeniu priorytetowym i/lub gatunki o takim znaczeniu, są uważane za tereny mające znaczenie dla Wspólnoty.

2. Przy ocenie znaczenia dla Wspólnoty innych terenów wymienionych w wykazach Państw Członkowskich, tj. ich udziału w utrzymywaniu lub przywracaniu, we właściwym stanie ochrony, siedliska przyrodniczego wymienionego w załączniku I lub gatunku wymienionego w załączniku II i/lub w spójności *Natury 2000*, zostaną wzięte pod uwagę następujące kryteria:

- a) względna wartość terenu na poziomie krajowym;
- b) położenie geograficzne terenu względem tras wędrówek gatunków wymienionych w załączniku II lub przynależność do ciągłego ekosystemu położonego po obu stronach jednej lub więcej granic wewnętrznych Wspólnoty;
- c) całkowity obszar terenu;
- d) liczba typów siedlisk przyrodniczych wymienionych w załączniku I lub gatunków wymienionych w załączniku II występujących na terenie;
- e) globalna wartość ekologiczna terenu dla danych regionów biogeograficznych i/lub dla całego terytorium, o którym mowa w art. 2, w odniesieniu

▼B

zarówno do charakterystyki lub wyjątkowych aspektów jego cech, jak i sposobu, w jaki są połączone.

▼ **M3**

ZAŁĄCZNIK IV

▼ **C1****GATUNKI ROŚLIN I ZWIERZĄT BĘDĄCE PRZEDMIOTEM
ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, KTÓRE WYMAGAJĄ ŚCISLEJ
OCHRONY**▼ **M3**

Gatunki wyliczone w niniejszym załączniku określone są poprzez:

- nazwę gatunku albo podgatunku lub
- przez grupę gatunków należących do wyższego taksonu lub do wyznaczonej części tego taksonu.

Skrót „spp.” po nazwie rodziny lub rodzaju oznacza wszystkie gatunki należące do tej rodziny lub rodzaju.

(a) **ZWIERZĘTA****KRĘGOWCE****SSAKI****INSECTIVORA**

Erinaceidae

Erinaceus algirus

Soricidae

Crocidura canariensis

Crocidura sicula

Talpidae

Galemys pyrenaicus

MICROCHIROPTERA

Wszystkie gatunki

MEGACHIROPTERA

Pteropodidae

Rousettus aegyptiacus

RODENTIA

Gliridae

Wszystkie gatunki z wyjątkiem *Glis glis* oraz *Eliomys quercinus*

Sciuridae

Marmota marmota latirostris

Pteromys volans (*Sciuropterus ruscicus*)

Spermophilus citellus (*Citellus citellus*)

Spermophilus suslicus (*Citellus suslicus*)

Sciurus anomalus

Castoridae

Castor fiber (z wyjątkiem populacji estońskich, łotewskich, litewskich, polskich, fińskich oraz szwedzkich)

Cricetidae

Cricetus cricetus (z wyjątkiem populacji węgierskich)

Mesocricetus newtoni

Microtidae

Microtus cabrerai

Microtus oeconomus arenicola

▼ M3*Microtus oeconomus mehelyi**Microtus tatricus*

Zapodidae

*Sicista betulina**Sicista subtilis*

Hystricidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus (z wyjątkiem populacji greckich na północ od 39 równoleżnika; populacje estońskie; populacje hiszpańskie na północ od Duero; populacje bułgarskie, łotewskie, litewskie, polskie, słowackie oraz populacje fińskie w ramach obszaru zarządzania populacją reniferów określoną w ust. 2 fińskiej ustawy nr 848/90 z dnia 14 września 1990 r. o zarządzaniu populacją reniferów)

Ursidae

Ursus arctos

Mustelidae

*Lutra lutra**Mustela eversmanni**Mustela lutreola**Vormela peregusna*

Felidae

*Felis silvestris**Lynx lynx* (z wyjątkiem populacji estońskich)*Lynx pardinus*

Phocidae

*Monachus monachus**Phoca hispida saimensis*

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Bovidae

*Bison bonasus**Capra aegagrus* (populacje naturalne)*Capra pyrenaica pyrenaica**Ovis gmelini musimon* (*Ovis ammon musimon*) (populacje naturalne — Korsyka i Sardinia)*Ovis orientalis ophion* (*Ovis gmelini ophion*)*Rupicapra pyrenaica ornata* (*Rupicapra rupicapra ornata*)*Rupicapra rupicapra balcanica**Rupicapra rupicapra tatica*

CETACEA

Wszystkie gatunki

▼ **M3****GADY**

TESTUDINATA

Testudinidae

*Testudo graeca**Testudo hermanni**Testudo marginata*

Cheloniidae

*Caretta caretta**Chelonia mydas**Lepidochelys kempii**Eretmochelys imbricata*

Dermochelyidae

Dermochelys coriacea

Emydidae

*Emys orbicularis**Mauremys caspica**Mauremys leprosa*

SAURIA

Lacertidae

*Algyroides fitzingeri**Algyroides marchi**Algyroides moreoticus**Algyroides nigropunctatus**Gallotia atlantica**Gallotia galloti**Gallotia galloti insulanagae**Gallotia simonyi**Gallotia stehlini**Lacerta agilis**Lacerta bedriagae**Lacerta bonnali (Lacerta monticola)**Lacerta monticola**Lacerta danfordi**Lacerta dugesi**Lacerta graeca**Lacerta horvathi**Lacerta schreiberi**Lacerta trilineata**Lacerta viridis**Lacerta vivipara pannonica**Ophisops elegans**Podarcis erhardii**Podarcis filfolensis**Podarcis hispanica atrata*

▼ M3

Podarcis lilfordi
Podarcis melisellensis
Podarcis milensis
Podarcis muralis
Podarcis peloponnesiaca
Podarcis pityusensis
Podarcis sicula
Podarcis taurica
Podarcis tiliguerta
Podarcis wagleriana

Scincidae

Ablepharus kitaibelii
Chalcides bedriagai
Chalcides ocellatus
Chalcides sexlineatus
Chalcides simonyi (*Chalcides occidentalis*)
Chalcides viridianus
Ophiomorus punctatissimus

Gekkonidae

Cyrtopodion kotschy
Phyllodactylus europaeus
Tarentola angustimentalis
Tarentola boettgeri
Tarentola delalandii
Tarentola gomerensis

Agamidae

Stellio stellio

Chamaeleontidae

Chamaeleo chamaeleon

Anguidae

Ophisaurus apodus

OPHIDIA

Colubridae

Coluber caspius
Coluber cypriensis
Coluber hippocrepis
Coluber jugularis
Coluber laurenti
Coluber najadum
Coluber nummifer
Coluber viridiflavus
Coronella austriaca
Eirenis modesta
Elaphe longissima

▼ **M3***Elaphe quatuorlineata**Elaphe situla**Natrix natrix cetti**Natrix natrix corsa**Natrix natrix cypriaca**Natrix tessellata**Telescopus falax*

Viperidae

*Vipera ammodytes**Macrovipera schweizeri (Vipera lebetina schweizeri)**Vipera seoanni (z wyjątkiem populacji hiszpańskich)**Vipera ursinii**Vipera xanthina*

Boidae

*Eryx jaculus***PŁAZY**

CAUDATA

Salamandridae

*Chioglossa lusitanica**Euproctus asper**Euproctus montanus**Euproctus platycephalus**Mertensiella luschani (Salamandra luschani)**Salamandra atra**Salamandra aurorae**Salamandra lanzai**Salamandrina terdigitata**Triturus carnifex (Triturus cristatus carnifex)**Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)**Triturus italicus**Triturus karelinii (Triturus cristatus karelinii)**Triturus marmoratus**Triturus montandoni**Triturus vulgaris ampelensis*

Proteidae

Proteus anguinus

Plethodontidae

*Hydromantes (Speleomantes) ambrosii**Hydromantes (Speleomantes) flavus**Hydromantes (Speleomantes) genei**Hydromantes (Speleomantes) imperialis**Hydromantes (Speleomantes) strinatii (Hydromantes (Speleomantes) italicus)**Hydromantes (Speleomantes) supramontis*

▼M3

ANURA

Discoglossidae

Alytes cisternasii
Alytes muletensis
Alytes obstetricans
Bombina bombina
Bombina variegata
Discoglossus galganoi (w tym *Discoglossus „jeanneae”*)
Discoglossus montalentii
Discoglossus pictus
Discoglossus sardus

Ranidae

Rana arvalis
Rana dalmatina
Rana graeca
Rana iberica
Rana italica
Rana latastei
Rana lessonae

Pelobatidae

Pelobates cultripes
Pelobates fuscus
Pelobates syriacus

Bufonidae

Bufo calamita
Bufo viridis

Hylidae

Hyla arborea
Hyla meridionalis
Hyla sarda

RYBY

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

Acipenser naccarii
Acipenser sturio

SALMONIFORMES

Coregonidae

Coregonus oxyrhynchus (anadromiczne populacje w niektórych sektorach Morza Północnego, z wyjątkiem populacji fińskich)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Anaocypris hispanica
Phoxinus phoxinus

ATHERINIFORMES

Cyprinodontidae

▼ **M3***Valencia hispanica*

PERCIFORMES

Percidae

*Gymnocephalus baloni**Romanichthys valsanicola**Zingel asper*

BEZKRĘGOWCE

STAWONOGI

CRUSTACEA

Isopoda

Armadillidium ghardalamensis

INSECTA

Coleoptera

*Bolbelasmus unicornis**Buprestis splendens**Carabus hampei**Carabus hungaricus**Carabus olympiae**Carabus variolosus**Carabus zawadzskii**Cerambyx cerdo**Cucujus cinnaberinus**Dorcadion fulvum cervae**Duvalius gebhardti**Duvalius hungaricus**Dytiscus latissimus**Graphoderus bilineatus**Leptodirus hochenwarti**Pilemia tigrina**Osmoderma eremita**Phryganophilus ruficollis**Probaticus subrugosus**Propomacrus cypriacus**Pseudogaurotina excellens**Pseudoseriscius cameroni**Pytho kolwensis**Rosalia alpina*

Lepidoptera

*Apatura metis**Arytrura musculus**Catopta thrips**Chondrosoma fiduciarium**Coenonympha hero**Coenonympha oedippus*

▼ M3

Colias myrmidone
Cucullia mixta
Dioszeghyana schmidtii
Erannis ankeraria
Erebia calcaria
Erebia christi
Erebia sudetica
Eriogaster catax
Fabriciana elisa
Glyphipterix loricatella
Gortyna borelii lunata
Hypodryas maturna
Hyles hippophaes
Leptidea morsei
Lignyopectera fumidaria
Lopinga achine
Lycaena dispar
Lycaena helle
Maculinea arion
Maculinea nausithous
Maculinea teleius
Melanargia arge
Nymphalis vaualbum
Papilio alexanor
Papilio hospiton
Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Phyllometra culminaria
Plebicula golgus
Polymixis rufocincta isolata
Polyommatus eroides
Proserpinus proserpina
Pseudophilotes bavius
Xylomoia strix
Zerynthia polyxena

Mantodea

Apteromantis aptera

Odonata

Aeshna viridis
Cordulegaster heros
Cordulegaster trinacriae
Gomphus graslinii
Leucorrhinia albifrons
Leucorrhinia caudalis

▼ **M3***Leucorrhinia pectoralis**Lindenia tetraphylla**Macromia splendens**Ophiogomphus cecilia**Oxygastra curtisii**Stylurus flavipes**Sympecma braueri***Orthoptera***Baetica ustulata**Brachytrupes megacephalus**Isophya costata**Isophya harzi**Isophya stysi**Myrmecophilus baronii**Odontopodisma rubripes**Paracaloptenus caloptenoides**Pholidoptera transsylvanica**Saga pedo**Stenobothrus (Stenobothrodes) eurasius***ARACHNIDA****Araneae***Macrothele calpeiana***MIĘCZAKI****GASTROPODA***Anisus vorticulus**Caseolus calculus**Caseolus commixta**Caseolus sphaerula**Chilostoma banaticum**Discula leacockiana**Discula tabellata**Discula testudinalis**Discula turricula**Discus defloratus**Discus guerinianus**Elona quimperiana**Geomalacus maculosus**Geomitra moniziana**Gibbula nivosa**Hygromia kovacsi**Idiomela (Helix) subplicata**Lampedusa imitatrix**Lampedusa melitensis**Leiostyla abbreviata*

▼ **M3**

Leiostyla cassida
Leiostyla corneocostata
Leiostyla gibba
Leiostyla lamellosa
Paladilhia hungarica
Patella ferruginea
Sadleriana pannonica
Theodoxus prevostianus
Theodoxus transversalis

BIVALVIA

Anisomyaria

Lithophaga lithophaga
Pinna nobilis

Unionoida

Margaritifera auricularia
Unio crassus

Dreissenidae

Congeria kusceri

ECHINODERMATA

Echinoidea

Centrostephanus longispinus

(b) **ROŚLINY**

Załącznik IV lit. b) obejmuje wszystkie gatunki roślin wymienione w załączniku II lit. b) ⁽¹⁾ plus gatunki wymienione poniżej:

PTERIDOPHYTA

ASPLENIACEAE

Asplenium hemionitis L.

ANGIOSPERMAE

AGAVACEAE

Dracaena draco (L.) L.

AMARYLLIDACEAE

Narcissus longispathus Pugsley
Narcissus triandrus L.

BERBERIDACEAE

Berberis maderensis Lowe

CAMPANULACEAE

Campanula morettiana Reichenb.
Physoplexis comosa (L.) Schur.

CARYOPHYLLACEAE

Moehringia fontqueri Pau

COMPOSITAE

Argyranthemum pinnatifidum (L.f.) Lowe subsp. *succulentum* (Lowe)
 C. J. Humphries
Helichrysum sibthorpii Rouy

⁽¹⁾ Z wyjątkiem mszaków w załączniku II lit. b).

▼ M3

Picris willkommii (Schultz Bip.) Nyman

Santolina elegans Boiss. ex DC.

Senecio caespitosus Brot.

Senecio lagascanus DC. subsp. *lusitanicus* (P. Cout.) Pinto da Silva

Wagenitzia lancifolia (Sieber ex Sprengel) Dostal

CRUCIFERAE

Murbeckiella sousae Rothm.

EUPHORBIACEAE

Euphorbia nevadensis Boiss. & Reuter

GESNERIACEAE

Jankaea heldreichii (Boiss.) Boiss.

Ramonda serbica Pancic

IRIDACEAE

Crocus etruscus Parl.

Iris boissieri Henriq.

Iris marisca Ricci & Colasante

LABIATAE

Rosmarinus tomentosus Huber-Morath & Maire

Teucrium charidemi Sandwith

Thymus capitellatus Hoffmanns. & Link

Thymus villosus L. subsp. *villosus* L.

LILIACEAE

Androcymbium europaeum (Lange) K. Richter

Bellevalia hackelli Freyn

Colchicum corsicum Baker

Colchicum cousturieri Greuter

Fritillaria conica Rix

Fritillaria drenovskii Degen & Stoy.

Fritillaria gussichiae (Degen & Doerfler) Rix

Fritillaria obliqua Ker-Gawl.

Fritillaria rhodocanakis Orph. ex Baker

Ornithogalum reverchonii Degen & Herv.-Bass.

Scilla beirana Samp.

Scilla odorata Link

ORCHIDACEAE

Ophrys argolica Fleischm.

Orchis scopulorum Simsmerh.

Spiranthes aestivalis (Poiret) L. C. M. Richard

PRIMULACEAE

Androsace cylindrica DC.

Primula glaucescens Moretti

Primula spectabilis Tratt.

RANUNCULACEAE

Aquilegia alpina L.

▼ **M3**

SAPOTACEAE

Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.

Saxifraga portosanctana Boiss.

Saxifraga presolanensis Engl.

Saxifraga valdensis DC.

Saxifraga vayredana Luizet

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum lopesianum Rothm.

Lindernia procumbens (Krocker) Philcox

SOLANACEAE

Mandragora officinarum L.

THYMELAEACEAE

Thymelaea broterana P. Cout.

UMBELLIFERAE

Bunium brevifolium Lowe

VIOLACEAE

Viola athis W. Becker

Viola cazorlensis Gandoger

▼ M3

ZAŁĄCZNIK V

▼ C1

**GATUNKI ZWIERZĄT I ROŚLIN BĘDĄCE PRZEDMIOTEM
ZAINTERESOWANIA WSPÓLNOTY, KTÓRYCH POZYSKIWANIE ZE
STANU DZIKIEGO I EKSPLOATACJA MOŻE PODLEGAĆ
DZIAŁANIOM W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA**

▼ M3

Gatunki wyliczone w niniejszym załączniku określone są poprzez:

- nazwę gatunku lub podgatunku, lub
- przez grupę gatunków należących do wyższego taksonu lub do wyznaczonej części tego taksonu.

Skrót „spp.” po nazwie rodziny lub rodzaju oznacza wszystkie gatunki należące do tej rodziny lub rodzaju.

(a) **ZWIERZĘTA****KRĘGOWCE****SSAKI****RODENTIA****Castoridae**

Castor fiber (populacje fińskie, szwedzkie, łotewskie, litewskie, estońskie oraz polskie)

Cricetidae

Cricetus cricetus (populacje węgierskie)

CARNIVORA**Canidae*****Canis aureus***

Canis lupus (populacje hiszpańskie na północ od Duero, populacje greckie na północ od 39 równoleżnika, populacje fińskie w ramach obszaru zarządzania populacją reniferów określoną w ust. 2 fińskiej ustawy nr 848/90 z dnia 14 września 1990 r. o zarządzaniu populacją reniferów, populacje bułgarskie, łotewskie, litewskie, estońskie, polskie i słowackie)

Mustelidae***Martes martes******Mustela putorius*****Felidae**

Lynx lynx (populacje estońskie)

Phocidae

Wszystkie gatunki niewymienione w załączniku IV

Viverridae***Genetta genetta******Herpestes ichneumon*****DUPLICIDENTATA****Leporidae*****Lepus timidus*****ARTIODACTYLA****Bovidae*****Capra ibex***

Capra pyrenaica (z wyjątkiem *Capra pyrenaica pyrenaica*)

Rupicapra rupicapra (z wyjątkiem *Rupicapra rupicapra balcanica*, *Rupicapra rupicapra ornata* oraz *Rupicapra rupicapra tatrica*)

▼ **M3****PŁAZY**

ANURA

Ranidae

*Rana esculenta**Rana perezi**Rana ridibunda**Rana temporaria***RYBY**

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

*Lampetra fluviatilis**Lethenteron zanandrai*

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

Wszystkie gatunki niewymienione w załączniku IV

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa spp.

SALMONIFORMES

Salmonidae

*Thymallus thymallus**Coregonus* spp. (z wyjątkiem *Coregonus oxyrhynchus* — anadromicznych populacji w niektórych sektorach Morza Północnego)*Hucho hucho**Salmo salar* (tylko w wodach słodkich)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

*Aspius aspius**Barbus* spp.*Pelecus cultratus**Rutilus friesii meidingeri**Rutilus pigus*

SILURIFORMES

Siluridae

Silurus aristotelis

PERCIFORMES

Percidae

*Gymnocephalus schraetzer**Zingel zingel**BEZKRĘGOWCE***COELENTERATA**

CNIDARIA

Corallium rubrum

▼ **M3****MOLLUSCA**

GASTROPODA — STYLOMMATOPHORA

Helix pomatia

BIVALVIA — UNIONOIDA

Margaritiferidae

Margaritifera margaritifera

Unionidae

*Microcondylaea compressa**Unio elongatulus***ANNELIDA**

HIRUDINOIDEA — ARHYNCHOBDELLAE

Hirudinidae

*Hirudo medicinalis***ARTHROPODA**

CRUSTACEA — DECAPODA

Astacidae

*Astacus astacus**Austropotamobius pallipes**Austropotamobius torrentium*

Scyllaridae

Scyllarides latus

INSECTA — LEPIDOPTERA

Saturniidae

Graellsia isabellae(b) **ROŚLINY****ALGI**

RHODOPHYTA

CORALLINACEAE

Lithothamnium coralloides Crouan frat.*Phymatholithon calcareum* (Poll.) Adey & McKibbin**LICHENES**

CLADONIACEAE

Cladonia L. subgenus *Cladina* (Nyl.) Vain.**BRYOPHYTA**

MUSCI

LEUCOBRYACEAE

Leucobryum glaucum (Hedw.) AAngstr.

SPHAGNACEAE

Sphagnum L. spp. (z wyjątkiem *Sphagnum pylaisii* Brid.)**PTERIDOPHYTA***Lycopodium* spp.**ANGIOSPERMAE**

AMARYLLIDACEAE

Galanthus nivalis L.

▼ M3

Narcissus bulbocodium L.

Narcissus juncifolius Lagasca

COMPOSITAE

Arnica montana L.

Artemisia eriantha Tem

Artemisia genipi Weber

Doronicum plantagineum L. subsp. *tournefortii* (Rouy) P. Cout.

Leuzea rhaponticoides Graells

CRUCIFERAE

Alyssum pintadasilvae Dudley.

Malcolmia lacera (L.) DC. subsp. *gracilima* (Samp.) Franco

Murbeckiella pinnatifida (Lam.) Rothm. subsp. *herminii* (Rivas-Martinez)
Greuter & Burdet

GENTIANACEAE

Gentiana lutea L.

IRIDACEAE

Iris lusitanica Ker-Gawler

LABIATAE

Teucrium salviastrum Schreber subsp. *salviastrum* Schreber

LEGUMINOSAE

Anthyllis lusitanica Cullen & Pinto da Silva

Dorycnium pentaphyllum Scop. subsp. *transmontana* Franco

Ulex densus Welw. ex Webb.

LILIACEAE

Lilium rubrum Lmk

Ruscus aculeatus L.

PLUMBAGINACEAE

Armeria sampaio (Bernis) Nieto Feliner

ROSACEAE

Rubus genevieri Boreau subsp. *herminii* (Samp.) P. Cout.

SCROPHULARIACEAE

Anarrhinum longipedicelatum R. Fernandes

Euphrasia mendonçae Samp.

Scrophularia grandiflora DC. subsp. *grandiflora* DC.

Scrophularia berminii Hoffmanns & Link

Scrophularia sublyrata Brot.

ZAŁĄCZNIK VI

**ZABRONIONE METODY I ŚRODKI CHWYTANIA I ZABIJANIA ORAZ
ŚRODKI TRANSPORTU****a) Środki niedziałające selektywnie**

SSAKI

- Oślepienie lub okaleczenie zwierzęta używane jako wabiki
- Urządzenia do rejestracji na taśmach magnetycznych
- Urządzenia elektryczne lub elektroniczne, które mogą zabijać lub ogłuszać
- Sztuczne źródła światła
- Lustra i inne urządzenia oślepiające
- Urządzenia do oświetlania celów
- Noktowizyjne urządzenia strzeleckie, zawierające elektroniczne urządzenia powiększające oraz przetwarzające obraz
- Materiały wybuchowe
- Sieci niedziałające selektywnie zgodnie z ich zasadami i warunkami zastosowania
- Pułapki niedziałające selektywnie zgodnie z ich zasadami i warunkami zastosowania
- Kusze
- Trucizny lub przynęty zatrute albo zawierające środki usypiające
- Zadymianie i używanie gazu
- Automatyczna lub półautomatyczna broń palna z magazynkiem mieszczącym więcej niż dwie serie amunicji

RYBY

- Trucizna
- Materiały wybuchowe

b) Środki transportu

- Samoloty
- Pojazdy silnikowe w ruchu